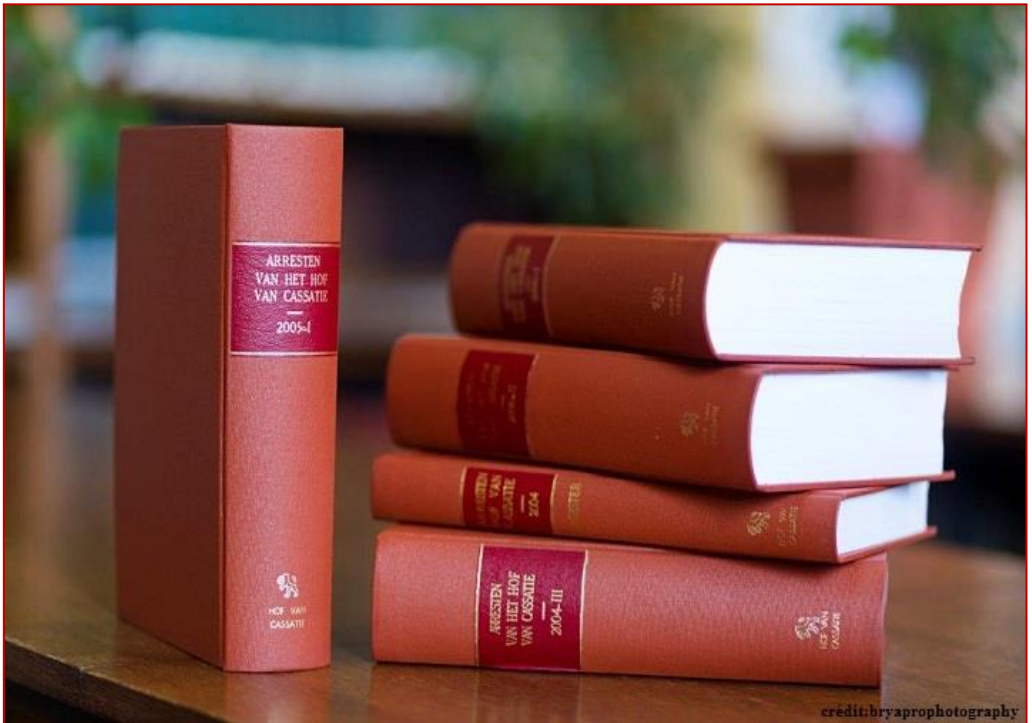

Belangrijke arresten van het Hof

credit:bryaprophotography

In de elektronische versie van het jaarverslag, te vinden op de website https://justitie.belgium.be/nl/rechterlijke_orde/hoven_en_rechtbanken/hof_van_cassatie/ en via Stradalex (<http://www.stradalex.com>), kan de volledige tekst van de samengevatte arresten worden geraadpleegd via een hyperlink, opgenomen in het rolnummer van elk arrest.

Het Hof van Cassatie wordt hierna kortweg ook als “het Hof” vermeld. Het “hof” (met kleine letter) verwijst naar het hof van beroep of het arbeidshof dat de bestreden beslissing heeft gewezen.

De in dit hoofdstuk opgenomen samenvattingen vormen geen authentieke uitlegging van de samengevatte arresten en binden het Hof niet.

Burgerlijk recht

Familierecht

Onderhoudsplicht van grootouders

Arrest van 25 maart 2019 ([C.17.0469.F](#))

Een uitermate vermogend koppel had in de overeenkomst voorafgaand aan zijn echtscheiding door onderlinge toestemming bepaald dat de vader aan de moeder maandelijks een onderhoudsbijdrage zou storten van 1.250 euro voor elk van de vier gemeenschappelijke kinderen.

De moeder die de kinderen huisvestte, slaagde er niet in de betaling van die onderhoudsbijdrage te verkrijgen. Ze wendde zich tot hun grootvader aan vaderszijde en eiste een bedrag gelijk aan dat waartoe de vader zich had verbonden. Het hof van beroep oordeelde dat een bedrag van 1.000 euro per maand en per kind noodzakelijk en toereikend was om de kinderen uit de staat van behoefte te halen waarin ze waren beland doordat hun vader zijn onderhoudsverplichtingen niet nakwam.

De grootvader betwistte in zijn cassatieberoep het bedrag van de veroordeling en voerde met name aan dat de onderhoudsplicht van de grootouders ten aanzien van hun kleinkinderen strikt beperkt is tot het bedrag dat de schuldeiser in staat stelt aan de elementaire levensbehoeften te voldoen dank zij een bestaansminimum. Het is evident dat het door het hof van beroep toegekende bedrag dat bestaansminimum overschreed.

Het Hof verwerpt dit middel en oordeelt voor de eerste maal dat de staat van behoefte van de onderhoudsschuldeiser in de zin van de artikelen 205, 206 en 208 Burgerlijk Wetboek inzake de onderhoudsplicht van de grootouders, die alle elementaire behoeften van het leven omvat zoals voeding, huisvesting, verwarming, kledij en medische kosten, relatief en concreet moet worden beoordeeld rekening houdend met de normale levensomstandigheden waarvan de schuldeiser, gelet op zijn opvoeding, sociale situatie en leeftijd, genoot.

Erfrecht

Heling van erfgoederen – Spontaan berouw – Soeverein oordeel van de feitenrechter

Arrest van 17 oktober 2019 ([C.18.0452.N](#)) met conclusie van advocaat-generaal A. Van Ingelgem

In het kader van de vereffening en verdeling van de nalatenschap van hun ouders, gingen de vier kinderen-erfgenamen over tot de ontruiming van de ouderlijke woning en de verdeling van de roerende goederen die zich daar bevonden. In een aan hem toebedeelde kast vond de zoon een kasbon. Samen met één van zijn zussen bood hij de kasbon aan bij een bank. De opbrengst ervan werd gestort op een rekening op hun beider naam. De twee andere zussen noch de notaris werden hiervan op de hoogte gebracht. Enige tijd nadien stelde de notaris-vereffenaar een ontwerp van vereffening en verdeling op waarin de kasbon uiteraard niet was opgenomen en maakte hij dit ontwerp over aan de partijen. Ook na ontvangst van dit ontwerp bleven de zoon en de dochter die de kasbon inden dit verzwijgen en meldden zij dat zij akkoord waren met het ontwerp van vereffening en verdeling. Een van de andere zussen meldde evenwel dat zij niet akkoord kon gaan met het ontwerp van verdeling “tot slot van alle rekening” en vroeg dat alle deelgenoten de eed zouden afleggen dat zij alles hadden aangegeven. Bij de inventarisatie maakten de zoon en de dochter die de kasbon inden daarvan uiteindelijk melding. Hierop vroeg hun zuster toepassing van artikel 792 Burgerlijk Wetboek voor wat de opbrengst van de kasbon betrof.

Voor de appelrechters voerden de zoon en de dochter die van heling werden beticht onder meer aan dat zij hoe dan ook tijdig en spontaan berouw hadden betoond door bij de inventarisatie melding te maken van de opbrengst van de kasbon.

De appelrechters verwierpen dit verweer. Zij oordeelden dat er geen sprake was van een spontaan en tijdig berouw, aangezien de helers slechts onder druk van de eis van hun zuster om tot inventarisatie met eedaflegging over te gaan, de toe-eigening van de opbrengst van de kasbon hadden gemeld.

In cassatie voerden de helers aan dat een erfgenaam slechts onder druk van de omstandigheden en dus laattijdig en niet spontaan handelt indien hij al omtrent een mogelijke wegmaking of verberging van bepaalde goederen werd verontrust of geïnterpelleerd, met andere woorden wanneer hij al geconfronteerd werd met concrete vragen waaruit een concreet vermoeden van heling van bepaalde goederen blijkt. Aangezien de appelrechters dit niet hadden vastgesteld, zouden zij niet wettig hebben geoordeeld dat de helers geen spontaan en tijdig berouw hebben betoond en zouden zij artikel 792 Burgerlijk Wetboek hebben geschonden.

Het Hof verwerpt deze zienswijze. Het herhaalt zijn rechtspraak dat de heler de in artikel 792 bedoelde straf niet kan ontlopen, tenzij hij uiterlijk voor het afsluiten van de boedelbeschrijving uit eigen beweging, zonder hiertoe door de omstandigheden gedwongen te zijn, de juiste en volledige informatie verstrekt of zijn valse verklaringen rechtzet. Het Hof voegt daar thans aan toe dat de vraag of een erfgenaam “uit eigen beweging, zonder hiertoe door de omstandigheden gedwongen te zijn” heeft gehandeld, een feitenkwestie is waarover de feitenrechter in beginsel soeverein oordeelt en waarop het Hof slechts een marginaal toezicht uitoefent. Het Hof oordeelt

vervolgens dat de appelrechters uit de feiten zoals die hiervoor zijn weergegeven, naar recht konden beslissen dat de helers slechts onder druk van de omstandigheden de opbrengst van de kasbon hadden aangegeven en dat hun berouw dus niet spontaan was.

Zakenrecht

Onroerend en roerend goed – Onroerend door incorporatie

Arrest van 25 februari 2019 ([C.18.0253.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal Jean Marie Genicot

Het hof van beroep moest uitspraak doen over de eigendom van een koelgroep van de koelinstallatie in een gemeenschappelijk deel van het gelijkvloers van een appartementsgebouw met twee verdiepingen. Elke verdieping behoorde aan verschillende eigenaars toe maar het geheel werd, via afzonderlijke contracten, verhuurd aan een advocatenkantoor dat op eigen kosten een koelinstallatiesysteem had geplaatst dat de drie verdiepingen vanuit die koelgroep in de patio bedeelde. Bij het verlaten van de huurruimtes had dat kantoor de installatie als dusdanig achtergelaten.

Het hof van beroep oordeelde dat de eigenaar-verhuurder van het gelijkvloers de uitsluitende eigendom ervan had verkregen omdat hij krachtens artikel 8 van zijn huurovereenkomst de door de huurder aan het verhuurde pand aangebrachte verbeteringen mocht behouden en dat de plaatsing van de litigieuze koelgroep in de gemeenschappelijke delen van het gebouw daaraan niets afdeed.

De eigenaars van de eerste en de tweede verdieping argumenteerden in hun cassatieberoep dat de koelgroep een onroerend goed door incorporatie was geworden, niet omdat zij materieel verenigd was met de gemeenschappelijke delen van het pand, maar omdat zij een natuurlijke en noodzakelijke aanvulling van zaken vormde die zelf als onroerend worden beschouwd in hun hoedanigheid van elementen die noodzakelijk zijn voor de volkomenheid van het gebouw en daarmee verenigd zijn.

Het Hof deelt die analyse: nadat het erop gewezen heeft dat gebouwen onroerend uit hun aard zijn (artikel 518 Burgerlijk Wetboek) en dat de buizen, die dienen voor de waterleiding in een huis, onroerend zijn (artikel 523 van datzelfde wetboek), oordeelt het dat niet enkel de elementen die verenigd zijn met het gebouw om daarmee een afgewerkt geheel te vormen, maar ook de noodzakelijke aanvullende bestanddelen, onroerend zijn. Het Hof vernietigt het bestreden arrest. Aangezien uit de vermeldingen van het arrest blijkt dat de koelgroep, als noodzakelijke component van de koelinstallatie, met de gemeenschappelijke delen verenigd is, verantwoordt het bestreden arrest niet naar recht zijn beslissing dat de eigenaar van het gelijkvloers de uitsluitende eigendom ervan behoudt.

Hypotheek – Verval – Zakelijke subrogatie

Arrest van 8 november 2019 ([C.18.0021.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal T. Werquin

De eigenaar van een terrein, die hierop een recht van opstal had toegekend aan een bouwmaatschappij, had afstand gedaan van het recht van natrekking op alle mogelijke, daarop te verwezenlijken gebouwen, werken en beplantingen. Als waarborg voor het krediet dat aan die maatschappij werd toegezegd, had de bank een hypotheek op de daarop op te trekken gebouwen genomen. Het faillissement van die maatschappij betekende het einde van het recht van opstal, wat tot het verval van de hypotheek leidde. Vervolgens rees de vraag wat er moest gebeuren met de vergoeding die door de opstalgever aan de opstalhouder is verschuldigd krachtens artikel 6 van de wet van 10 januari 1824 over het recht van erfpacht.

Het Hof verwerpt het middel dat, in het eerste onderdeel, het bestreden arrest verweet te beslissen dat het recht van voorrang van de hypothecaire schuldeiser was overgegaan op die vergoeding, zodat de opstalgever hem de waarde van de gebouwen moest terugbetalen bij verval van het recht van opstal en, in het tweede en derde onderdeel, dat arrest verweet aan te nemen dat die hypothecaire schuldeiser persoonlijk in rechte mocht optreden om de betaling van die vergoeding te vorderen.

Het Hof oordeelt op grond van de artikelen 41, eerste lid, en 45, 2°, van de Hypotheekwet van 16 december 1851 en van de artikelen 2 en 6 van de wet van 10 januari 1824 dat, aangezien de aan de hypothecaire schuldeiser toegekende hypotheek op de door de opstalhouder opgetrokken gebouwen die gebouwen een bestemmingswaarde heeft gegeven, de rechten van de hypothecair schuldeiser bij verval van het recht van opstal, en dus van de hypotheek, krachtens een zakelijke subrogatie worden uitgeoefend op de vergoeding die de opstalgever aan de opstalhouder is verschuldigd krachtens artikel 6 van de wet van 10 januari 1824. Het Hof beslist voorts dat de hypothecair schuldeiser over een zakelijke vordering beschikt waardoor hij rechtstreeks kan optreden tegen de opstalgever om hem te doen veroordelen tot betaling van de vergoeding die hij aan de opstalhouder verschuldigd is. Zodoende oefent die schuldeiser de vorderingsrechten van de opstalhouder tegen de opstalgever niet uit en treedt hij niet in naam en voor rekening van die opstalhouder op.

Verbintenissen

Dading – Voldoende ernstige wanprestatie – Eenzijdige ontbinding – Uitwerkingen.

Arrest van 23 mei 2019 (C.16.0254.F) met conclusie van advocaat-generaal Ph. de Koster

De partijen hadden op 8 maart 2013 een dading gesloten met betrekking tot een geschil over merkenrecht. Luidens die dading aanvaardde de eiseres in te stemmen met het arrest van 11 december 2012 van het hof van beroep te Brussel en bijgevolg geen cassatieberoep tegen dat arrest in te stellen.

De verweerster had op 4 maart de eiseres verweten dat zij de overeenkomst niet naleefde en had op 11 maart 2016 het arrest van het hof van beroep betekend.

De eiseres had de verweerster op 9 juni 2016 meegedeeld dat zij oordeelde dat het standpunt van laatstgenoemde en haar optreden een miskennis van de dading vormden en dat zij, gelet op het hoogdringend karakter, haar in kennis stelde van de ontbinding van die overeenkomst.

Die eenzijdige handeling van ontbinding werd niet aan een rechter voorgelegd.

De eiseres had op 13 juni 2016 cassatieberoep ingesteld tegen het arrest van het hof van beroep. De verweerster had een grond van niet-ontvankelijkheid opgeworpen vermits de eiseres bij dading had berust in het arrest.

De vraag rees bijgevolg of de dading al dan niet ontbonden was.

Nadat het Hof erop gewezen heeft dat de ontbinding van een wederkerig contract krachtens artikel 1184, derde lid, Burgerlijk Wetboek in rechte moet worden gevorderd, preciseert het dat die regel niet belet dat als de wanprestatie voldoende ernstig is om de gerechtelijke ontbinding te rechtvaardigen, de schuldeiser op eigen risico kan beslissen om de overeenkomst te ontbinden met kennisgeving daarvan aan de schuldenaar en dat die eenzijdige handeling van ontbinding uitwerking heeft zolang de rechter ze niet onwerkzaam verklaart. Het Hof verwerpt bijgevolg de grond van niet-ontvankelijkheid van het cassatieberoep.

Dit arrest bevestigt de arresten van 2 mei 2002¹ en 16 februari 2009² waarvan het de bewoordingen overneemt.

Inspannings- vs resultaatsverbintenis – Verbintenis tot het vermijden van een nosocomiale infectie

Arrest van 5 september 2019 (C.18.0302.N)

Een in het ziekenhuis opgenomen patiënt liep tijdens een operatie een nosocomiale infectie op, in de volksmond beter bekend als een ziekenhuisbacterie. De patiënt en de in zijn rechten getreden ziektekostenverzekeraar vorderden schadevergoeding van het ziekenhuis en diens aansprakelijkheidsverzekeraar voor de schade ingevolge deze infectie.

De appelrechter die oordeelde dat de verbintenis tot het vermijden van een nosocomiale infectie een inspanningsverbintenis uitmaakt en het bewezen was dat het ziekenhuis deze verbintenis niet was nagekomen, oordeelde niettemin dat het causaal verband tussen deze fout en de schade niet was aangetoond, aangezien ook wanneer het ziekenhuis voldoende voorzorgsmaatregelen zou hebben genomen, het niet zeker was dat de patiënt deze infectie niet zou hebben opgelopen. De appelrechter verklaarde hun vorderingen bijgevolg ongegrond.

In een eerste onderdeel voerden de patiënt en zijn verzekeraar aan dat de verbintenis van het ziekenhuis om nosocomiale infecties te vermijden een resultaatsverbintenis is.

Het Hof oordeelt dat de rechter onaantastbaar beoordeelt of een contractuele verbintenis een inspannings- of resultaatsverbintenis uitmaakt en het enkel kan nagaan of de rechter uit de feiten die hij vaststelt, geen gevolgen trekt die daarmee geen verband houden of op grond daarvan niet kunnen worden verantwoord. De appelrechter oordeelde *in casu* dat aangezien niet is aangetoond dat het ziekenhuis een absolute veiligheid garandeerde, op zoek moet worden gegaan naar de impliciete

¹ Cass. 2 mei 2002, AR [C.99.0277.N](#), AC 2002, nr. 264.

² Cass. 16 februari 2009, AR [C.08.0043.N](#), AC 2009, nr. 126.

gemeenschappelijke bedoeling van de partijen. Hierbij is het al dan niet aleatoir karakter van het resultaat van het naleven van deze verbintenis volgens hem van doorslaggevend belang. Vervolgens stelde hij vast dat uit een prevalentiestudie van het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg inzake nosocomiale infecties in België (2008) blijkt dat door het optimaliseren van de ziekenhuishygiëne ongeveer 30 procent van de nosocomiale infecties zou kunnen voorkomen worden. Uit zijn gevolgtrekking dat zo'n 70 procent van deze infecties bijgevolg niet te vermijden is, besloot de appelrechter dat het resultaat van het naleven van deze verbintenis een aleatoir karakter heeft. Op grond van deze redenen vermocht hij volgens het Hof te oordelen dat de verbintenis tot het vermijden van nosocomiale infecties een inspanningsverbintenis uitmaakt.

Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht

Bewijs – Verbintenis uit onrechtmatige daad – Miskennising informatieverplichting voortvloeiend uit de algemene zorgvuldigheidsplicht

Arrest van 11 januari 2019 ([C.18.0210.N](#)) met conclusie van advocaat-generaal R. Mortier

Na een onderzoek met een scantoestel viel een bejaarde vrouw van de scantafel. Zij vorderde schadevergoeding voor de schade die zij daarbij opliep. De verpleger die haar tijdens dit onderzoek had bijgestaan, beweerde dat hij de vrouw had gewaarschuwd dat ze moest blijven zitten totdat hij de tafel in haar oorspronkelijke stand had teruggeplaatst. De vrouw ontkende dit ten stelligste.

De eerste rechter verklaarde de vordering van de vrouw en de in haar rechten gesubrogeerde ziekteverzekeraar ontvankelijk en gegrond. In hoger beroep waren de appelrechters dezelfde mening toegedaan. Ze oordeelden dat verpleegkundigen, naast het volgen van de voorschriften die de vaststaande procedure omvat, ook rekening moeten houden met de individuele behoeften van de patiënt, mede in acht genomen zijn gezondheidstoestand en ouderdom. In dit verband rust volgens de appelrechters op verpleegkundigen in het bijzonder een informatieverplichting met het oog op de veiligheid van de patiënt. De verpleger had de patiënte moeten waarschuwen om te blijven zitten totdat de tafel naar beneden was gehaald en hij de vrouw kon bijstaan bij het afstappen. Uit de regels met betrekking tot de bewijslast (artikelen 1315 Burgerlijk Wetboek en 870 Gerechtelijk Wetboek) volgde volgens de appelrechters dat de verpleger (en met hem de verzekeraar BA-uitbating van het ziekenhuis waar hij werkzaam was) moest bewijzen dat hij zich van zijn plicht had gekwetend om het slachtoffer in de hierboven bedoelde zin in te lichten en niet dat het slachtoffer het negatieve feit moest bewijzen dat de verpleger haar de vereiste informatie niet had gegeven. Omdat onzekerheid of twijfel die na de bewijsvoering blijft bestaan in aanmerking moet worden genomen tegen degene die de bewijslast draagt, namen de appelrechters aan dat de verpleger zijn informatieplicht had geschonden en werd zijn verzekeraar tot het betalen van schadevergoeding aan het slachtoffer veroordeeld.

Laatstgenoemde voerde voor het Hof aan dat uit de genoemde wetsbepalingen volgt dat de partij die het bestaan van een fout in de zin van de artikelen 1382-1383 Burgerlijk Wetboek aanvoert, het bestaan van deze fout moet aantonen. Volgens de verzekeraar geldt deze regel ook wanneer de fout bestaat in een niet-handelen, meer

in het bijzonder in het niet-voldoen aan een uit de algemene zorgvuldigheidnorm afgeleide informatieverplichting. Door het slachtoffer en de in haar rechten getreden verzekeraar te ontslaan van het bewijs van de fout die zij aanvoeren en hemzelf het bewijs van het tegenovergestelde positief feit op te leggen, hebben de appelrechters de regels inzake de bewijslastverdeling bij onrechtmatige daad volgens hem geschonden.

Het Hof volgt deze zienswijze. Uit de artikelen 870 Gerechtelijk Wetboek en 1315 Burgerlijk Wetboek volgt volgens het Hof vooreerst dat bij een vordering op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid de bewijslast van de tot aansprakelijkheid leidende gebeurtenis, de schade en het oorzakelijk verband tussen beide in de regel op de benadeelde rust. Vervolgens verduidelijkt het Hof dat wanneer de benadeelde beweert dat de door hem geleden schade het gevolg is van de miskenning van de algemene zorgvuldigheidsplicht doordat de aangesprokene hem welbepaalde informatie niet heeft gegeven, de benadeelde niet alleen moet bewijzen dat de aangesprokene hem deze informatie had moeten geven, maar ook dat hij dit niet heeft gedaan. Aldus geeft het Hof te kennen dat de bewijslast van een beweerde miskenning van een uit de algemene zorgvuldigheidsplicht afgeleide informatieverplichting op de benadeelde en dus niet op de informatieplichtige rust. Uit de duidelijke bewoordingen van het arrest volgt dat dit niet van toepassing is op de bewijslast van een beweerde schending van een wettelijke informatieverplichting.

Economisch recht

Insolventie en vereffening

Wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van ondernemingen – Schuldvorderingen wegens prestaties uitgevoerd tijdens de procedure van gerechtelijke reorganisatie – Nieuwe overeenkomsten of nieuwe opnemingen ingevolge bestaande overeenkomsten

Arrest van 10 mei 2019 ([C.18.0564.N](#))

Ten einde schuldeisers aan te moedigen om bestaande contracten met ondernemingen in moeilijkheden in stand te houden en nieuwe contracten aan te gaan, en zo het krediet van de schuldenaar te versterken om de continuïteit van de onderneming veilig te stellen, gelden de schuldvorderingen wegens prestaties uitgevoerd tijdens de procedure van gerechtelijke reorganisatie als boedelschulden in een navolgende vereffening of faillissement (artikel 37, eerste lid, Wet Continuïteit Ondernemingen, thans: artikel XX.57, eerste lid WER). Hierdoor worden deze schuldvorderingen in deze latere procedures bij voorrang voldaan. Dit kan ook het geval zijn voor schuldvorderingen uit kredietovereenkomsten indien deze voortvloeien uit nieuwe overeenkomsten of uit nieuwe opnemingen ingevolge bestaande kredietovereenkomsten die worden verdergezet. Vereist is dus dat aan de onderneming nieuwe financiële middelen worden ter beschikking gesteld. De appelrechters die hadden geoordeeld dat ook de schuldvordering wegens de herfinanciering van voor de opening van de reorganisatieprocedure bestaande kredieten geldt als een boedelschuld, verantwoordden hun beslissing bijgevolg niet naar recht.

WCO - Kwijtschelding

Arrest van 24 mei 2019 ([F.17.0105.N](#)) met conclusie van advocaat-generaal J. Van der Fraenen

Een natuurlijke persoon werd door de fiscale administratie, op grond van artikel 442^{quater} WIB92, aangesproken tot betaling van bedrijfsvoorheffing die niet werd betaald door de vennootschap waarin hij bestuurder was. Dezelfde natuurlijke persoon startte na het faillissement van voormelde vennootschap een éénmanszaak op. Op zijn verzoek werd hem voor die éénmanszaak de gerechtelijke reorganisatie door overdracht onder gerechtelijk gezag toegekend. Hij vorderde de verwerping van de vordering van de fiscale administratie op grond van artikel 70, eerste lid, WCO.

Het Hof schaart zich achter dit standpunt, oordelend dat uit de parlementaire voorbereiding van artikel 70, eerste lid, WCO blijkt dat de wetgever met het oog op de continuïteit van de onderneming, en wegens analogie met de faillissementsprocedure, koos voor een stelstel van kwijtschelding van schulden onder rechterlijk gezag om te vermijden dat een natuurlijke persoon de voorkeur zou geven aan het faillissement van de onderneming omwille van het loutere bestaan van een verschoonbaarheidsregeling. Het voegt eraan toe dat voormelde wetsbepaling geen onderscheid maakt naargelang de aard van de schulden van de natuurlijke persoon met een eenmanszaak, zodat zowel de schulden die betrekking hebben op de overgedragen onderneming als de overige schulden van de natuurlijke persoon kunnen worden kwijtgescholden door de rechtbank. De hoofdelijke gehoudenheid bepaald bij artikel 442^{quater} WIB92 die leidt tot een fiscale schuld in hoofde van de bestuurders van een vennootschap is een schuld die vatbaar is voor kwijtschelding in het raam van de procedure bepaald in artikel 70 WCO.

Vennootschappen

Maatschap – Orgaan van de vennootschap – Voorlopig bewindvoerder

Arrest van 8 maart 2019 ([C.16.0506.N](#)) met conclusie van advocaat-generaal R. Mortier

Dit arrest wordt besproken in de categorie “Economisch recht – Vennootschappen”.

Aandeelhouder – Schade – Vorderingsrecht

Arrest van 10 mei 2019 ([C.18.0397.N](#)) met conclusie van advocaat-generaal R. Mortier

Een aandeelhouder stelde de Belgische Staat aansprakelijk voor de schade die hij had geleden als gevolg van het faillissement van de vennootschap waarin hij aandeelhouder was.

Hij voerde aan dat het vorderingsrecht van de vennootschap of de curator na faillissement niet uitsluit dat aan de aandeelhouders een zelfstandig vorderingsrecht toekomt tot vergoeding van de door hen geleden schade, in zoverre duidelijk is geworden, na afsluiting van het faillissement, dat de curator geen aansprakelijkheidsvordering heeft ingesteld tot vergoeding van de collectieve schade geleden door het vennootschapsvermogen.

Het Hof verwerpt deze stelling, beslissend dat het eigendomsrecht van het vennootschapsvermogen uitsluitend berust bij de vennootschap en niet bij haar

aandeelhouders. De vennootschap is bijgevolg gerechtigd om schadevergoeding te vorderen van een derde door wiens fout het vennootschapsvermogen werd aangetast. Voor deze schade beschikken de aandeelhouders niet over enig vorderingsrecht tegen die derde, ook al stelt de vennootschap of, in het geval dat de vennootschap failliet is verklaard, de curator zelf geen vordering in wegens de geleden schade.

De aandeelhouder voerde ook schending aan van artikel 1 Eerste Aanvullend Protocol EVRM.

Het Hof verwerpt de aanspraak. Een vorderingsrecht kan een eigendom zijn in de zin van artikel 1 Eerste Aanvullend Protocol EVRM op voorwaarde dat het gaat om een aanspraak die voldoende vaststaat om opeisbaar te zijn, zodat degene die deze aanspraak formuleert, kan bogen op een legitieme verwachting dat zijn aanspraak zal worden gehonoreerd. Verwijzend naar zijn rechtspraak waarbij het Hof, in overeenstemming met een overwegende strekking in rechtspraak en rechtsleer, oordeelde dat aan de aandeelhouder geen zelfstandig vorderingsrecht toekomt om van een derde door wiens fout het vennootschapsvermogen werd aangetast schadevergoeding te vorderen, besluit het Hof dat de aandeelhouder in deze niet kan bogen op een legitieme verwachting dat zijn vordering zou worden ingewilligd, zodat er geen sprake is van een ontneming van eigendom in de zin van artikel 1 Eerste Aanvullend Protocol EVRM.

Verzekeringen

Aansprakelijkheidsverzekering – Benadeelde – Eigen recht – Vereiste van aansprakelijkheid – Opeisbare schuldvordering

Arrest van 15 februari 2019 ([C.18.0444.N](#))

Bij het oprichten van een nieuwbouwwoning ontstond schade aan het gebouw door fouten begaan door het studiebureau dat instond voor de stabiliteitsstudie. De bouwheer had voor de bouwwerken een contract gesloten met een algemene aannemer. Voor de stabiliteitsstudie deed hij beroep op een tekenbureau dat de studie liet uitvoeren door het voormeld studiebureau.

De bouwheer vorderde schadevergoeding van het tekenbureau dat het studiebureau en zijn verzekeraar in tussenkomst dagvaardde. Het beroepen vonnis oordeelde dat het tekenbureau en het studiebureau aansprakelijk waren voor de schade. Doordat het studiebureau geen rechtstreekse contractpartij was van de bouwheer, kon het volgens het beroepen vonnis niet op contractuele basis worden aangesproken door de bouwheer, terwijl evenmin een buitencontractuele fout was aangetoond. Niettemin beschikte de bouwheer volgens de eerste rechter wel over een eigen recht tegen de verzekeraar van het studiebureau. De appelrechter volgde de zienswijze van de eerste rechter en verklaarde het hoger beroep van de verzekeraar ongegrond.

De verzekeraar tekende cassatieberoep aan en het Hof vernietigt het bestreden arrest. Het Hof oordeelt dat uit artikel 150, eerste lid, Wet Verzekeringen 2014, dat voorziet in een eigen recht van de benadeelde tegen de aansprakelijkheidsverzekeraar, volgt dat de benadeelde tegen de verzekeraar van de beweerd aansprakelijke niet meer noch andere rechten kan doen gelden dan die welke hij tegen de aansprakelijke zelf kan

laten gelden. De benadeelde heeft bijgevolg in de regel slechts een eigen recht tegen de verzekeraar wanneer de verzekerde aansprakelijk is voor de door de benadeelde geleden schade en in de mate van deze aansprakelijkheid, en de benadeelde hiervoor over een opeisbare schuldvordering tegen de verzekerde beschikt. De appelrechter die had vastgesteld dat de bouwheer geen opeisbare schuldvordering had tegen het studiebureau, kon bijgevolg diens rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar van het studiebureau niet inwilligen.

Transportrecht

Geschil met betrekking tot een vervoersovereenkomst – Internationale bevoegdheid – Bevoegdheidsbeding – Artikel 25 Brussel Ibis-Verordening

Arrest van 8 februari 2019 ([C.18.0354.N](#)) met conclusie van advocaat-generaal R. Mortier

Een aantal passagiers klaagden over de vertraging van hun vlucht van Rome naar Brussel uitgevoerd door de eiseres, een in Ierland gevestigde luchtvaartmaatschappij. Deze passagiers droegen hun vordering over aan de eiseres, een vennootschap gespecialiseerd in het invorderen van vergoedingen op basis van de Verordening (EG) nr. 261/2004. De verweerster betwistte de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken. Volgens haar algemene contractvoorwaarden waren uitsluitend de Ierse rechtbanken bevoegd om kennis te nemen van geschillen met betrekking tot de vervoerovereenkomst. De rechtbank van koophandel te Brussel ging op dit verweer in en verklaarde zich onbevoegd: het bevoegdheidsbeding voldeed aan artikel 25, lid 1, Brussel Ibis-Verordening en artikel 17, lid 3 van deze Verordening bepaalt dat beschermingsregels voor consumenten niet van toepassing zijn in geval van vervoerovereenkomsten.

Het cassatieberoep van de eiseres wordt gegrond verklaard. De rechtbank liet immers na om de materiële geldigheid van dit beding te onderzoeken zoals bepaald in artikel 25, lid 1, Brussel Ibis-Verordening. Deze geldigheid moet worden beoordeeld overeenkomstig het Ierse recht, met inbegrip van de Ierse Wet nr. 27/1995, die Richtlijn 93/13/EEG heeft omgezet in het Ierse recht. Krachtens artikel 3 van de Ierse Wet nr. 27/1995 wordt een beding in een overeenkomst als oneerlijk beschouwd indien het, in strijd met het vereiste van goede trouw, het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoort. Dit is met name het geval voor bedingen die tot doel of tot gevolg hebben het indienen van een beroep of het instellen van een rechtsvordering door de consument te beletten of te belemmeren (artikel 3, lid 7). Blijkens de vaste rechtspraak van het Hof van Justitie moet artikel 3, lid 3, Richtlijn 93/13/EEG, waarvan artikel 3, lid 7, Ierse Wet nr. 27/1995 de omzetting vormt in het Ierse recht, aldus worden uitgelegd dat een beding in een overeenkomst tussen een consument en een verkoper dat tevoren door de verkoper is opgesteld en waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, en dat de rechter van de plaats van vestiging van de verkoper bevoegd verklaart voor de beslechting van alle uit de overeenkomst voortvloeiende geschillen, als oneerlijk kan worden aangemerkt³.

³ HvJ 27 juni 2000, *Océano Grupo*, C-240/98-C-244/98; HvJ 4 juni 2009, *Pannon*, C-243/08; HvJ 9 november 2010, *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08.

Het bestreden vonnis dat aldus slechts de formele geldigheid van het bevoegdheidsbeding had getoetst aan de voorwaarden van artikel 25 Brussel Ibis-Vordering, zonder na te gaan of dit beding, krachtens het op grond van de verwijzingsregel in deze bepaling toepasselijke recht, de rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoorde, is niet naar recht verantwoord.

Op dezelfde dag deed het Hof in gelijke zin uitspraak in de zaken C.18.0295.N en C.18.0355.N.

Fiscaal recht

Inkomstenbelasting

Belastingontduiking – Roerende inkomsten uit buitenlandse constructies – Draagwijdte van de artikelen 305 en 307 WIB92 – Werking in de tijd van de belastingwet

Arrest van 26 februari 2019 ([P.18.1040.N](#))

Dit arrest wordt besproken in de categorie “Strafrecht – Misdrijven”.

Hoofdelijkheid

Arrest van 24 mei 2019 ([F.17.0105.N](#)) met conclusie van advocaat-generaal J. Van der Fraenen

Dit arrest wordt besproken in de categorie “Economisch recht – Insolventie”.

Strafrecht

Algemeen

Verzwarende omstandigheid – Artikel 38, § 6, Wegverkeerswet – Opeenvolging van drie strafwetten in de tijd – Geen wijziging in de eerste en de laatste wet – Toepassing van de meest gunstige tussenliggende wet – Uitzondering: geen wijzigend inzicht van de wetgever

Arrest van 9 april 2019 ([P.18.1208.N](#))

Het bestreden vonnis veroordeelde de eiser voor verkeersinbreuken met de verzwarende omstandigheid bedoeld in artikel 38, § 6, Wegverkeerswet, namelijk dat twee overtredingen werden begaan binnen drie jaar te rekenen van de dag van de uitspraak van het vorig veroordelend vonnis van de politierechtbank Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, van 29 januari 2015. De feiten werden nochtans op 18 februari 2016 gepleegd.

Op het ogenblik van de uitspraak was artikel 38, § 6, Wegverkeerswet voor een tweede maal gewijzigd, waarbij de tweede versie de meest gunstige was voor de beklaagde. Op het ogenblik van de feiten bepaalde en op het ogenblik van de uitspraak bepaalde het artikel 38, § 6, Wegverkeerswet de aanvang van de periode van drie jaren op het ogenblik van het plegen van de nieuwe feiten, waarvoor de beklaagde werd

veroordeeld, terwijl de tussenliggende wet deze aanvang bepaalde op het ogenblik van de veroordeling voor de nieuw gepleegde feiten. In de ene versie moest en moet de beklagde nieuwe feiten plegen binnen een periode van drie jaren van de dag van de uitspraak van het vorig veroordelend vonnis, en in de andere moet de veroordeling voor deze nieuwe feiten plaatsvinden binnen een periode van drie jaren van de dag van de uitspraak van het vorig veroordelend vonnis.

Bij de opeenvolging van drie strafwetten in de tijd, waarbij de wetten van kracht op het ogenblik van het plegen van de feiten en de berechting even zwaar zijn, maar de strafwet van kracht tussen het plegen van de feiten en de berechting ervan milder is, moet in beginsel de mildere strafwet worden toegepast. Dit betekent dat indien de voorwaarden voor strafverzwaring op het ogenblik van de feiten en op het ogenblik van de berechting minder streng zijn dan de voorwaarden toepasselijk in de tussenperiode, de voorwaarden uit de tussenperiode, welke dan gelden als mildere strafwet aangezien die voor strafverzwaring strengere eisen stellen, in beginsel moeten worden toegepast.

Een beklagde kan evenwel enkel retroactief aanspraak maken op het gunstiger regime van de tussenliggende wet, wanneer uit de gewijzigde regelgeving blijkt dat zij het resultaat is van een gewijzigd inzicht van de wetgever over de voorwaarden voor strafverzwaring.

Uit het geheel van de parlementaire voorbereidingen van de wijzigende wet van 6 maart 2018 en van deze van 2 september 2018 blijkt dat de wetgever niet de bedoeling had om het aannemen van de toestand van strafverzwaring afhankelijk te maken van een veroordelend vonnis wegens een van de vermelde overtredingen dat niet ouder is dan drie jaar. Er blijkt dus geen gewijzigd inzicht van de wetgever voor wat betreft de voorwaarden voor de strafverzwaring.

De beklagde kan hier met andere woorden geen aanspraak maken op de meest gunstige wet, namelijk de tussenliggende wet, omdat de wetgever niet de bedoeling had enige wijziging aan te brengen aan de voorwaarden voor de strafverzwaring⁴.

Misdrijven

Belastingontduiking

Arrest van 26 februari 2019 (P.18.1040.N)

De eiser werd vervolgd voor het niet-aangeven in zijn vroegere belastingaangiften van roerende inkomsten uit buitenlandse structuren en van het bestaan van rekeningen in het buitenland.

Hij voerde aan dat de verplichting om in de personenbelasting het bestaan te vermelden van een juridische constructie waarvan de belastingplichtige de oprichter of de begunstigde is, pas na de incriminatieperiode werd ingevoerd in artikel 307, § 1, WIB92, namelijk bij de artikelen 35 en 36 van de wet van 30 juli 2013 houdende diverse bepalingen en artikel 44 van de Programmawet van 10 augustus 2015. Tijdens

⁴ Vergelijk Cass. 16 januari 2019, AR [P.18.0879.F](#), met concl. van advocaat-generaal M. Nolet de Brauwere in *Pas.* en Cass. 8 november 2005, AR [P.05.0915.N](#), met concl. van advocaat-generaal P. Duinslaeger.

de incriminatieperiode schreven de artikelen 305 en 307, § 1, tweede lid, WIB92 slechts voor dat in de jaarlijkse aangifte in de personenbelasting de buitenlandse rekeningen dienden te worden opgenomen waarvan men als natuurlijke persoon-belastingplichtige titularis was en bestond er voor de eiser als natuurlijke persoon geen wettelijke verplichting om in die aangifte melding te maken van roerende inkomsten genoten door buitenlandse rechtspersonen en van het bestaan van buitenlandse rekeningen van buitenlandse rechtspersonen. Bovendien maken, aldus de eiser, inbreuken op de artikelen 305 en 307, § 1, tweede lid, WIB92 slechts vormen van dissimulatie of eenvoudige belastingontduiking uit en hebben zij geen betrekking op een voorafgaande onderliggende simulatie of complexe belastingontduiking door middel van buitenlandse structuren.

Eerst oordeelt het Hof dat de artikelen 305 en 307 WIB92 niet beperkt zijn tot het opzettelijk verbergen van belastbare inkomsten bij de jaarlijkse aangifte in de personenbelasting, maar dat zij kunnen slaan op alle gedragingen gericht op de ontduiking van die belasting. Bovendien bestraft artikel 449, eerste lid, WIB92 niet enkel eenvoudige belastingontduiking, maar alle inbreuken op de erin vermelde wetsbepalingen die zijn gepleegd met bedrieglijk opzet of het oogmerk om te schaden.

Het Hof oordeelt verder dat uit de artikelen 5, 17 tot 22, 305, eerste lid, en 307 tot 311 WIB92, zoals hier van toepassing, volgt dat Belgische belastingplichtigen, behoudens wettelijke uitzonderingen, ertoe gehouden zijn hun roerende inkomsten zoals bepaald in de wet, op te nemen in hun jaarlijkse aangifte in de personenbelasting, met inbegrip van de inkomsten die zij in het buitenland hebben behaald of verkregen. Dat is ook zo wanneer de belastingplichtigen hun bedoelde inkomsten hebben behaald of verkregen op naam van buitenlandse juridische constructies of rechtspersonen die zij slechts hebben gebruikt om te verhullen dat zijzelf de werkelijke begunstigde van die inkomsten zijn, wat het bestreden arrest vaststelt.

In dezelfde zin moeten Belgische belastingplichtigen op grond van artikel 307, § 1, tweede lid, WIB92, zoals van toepassing, in hun jaarlijkse aangifte in de personenbelasting opgave doen van rekeningen waarvan zij de werkelijke titularis zijn geweest bij een in het buitenland gelegen financiële instelling.

De na de incriminatieperiode aan artikel 307, § 1, WIB92 aangebrachte wijzigingen houden geen nieuwe aangifteverplichtingen of belastbare grondslagen in voor de hier bedoelde belastingplichtigen. Die wijzigingen specificeren slechts de voor hen reeds bestaande verplichtingen om de belastbare roerende inkomsten die zij in het buitenland werkelijk hebben behaald of verkregen, op te nemen in hun jaarlijkse aangifte in de personenbelasting. Het Hof verwerpt het cassatieberoep.

Witwassen – Begrip illegale vermogensvoordelen in artikel 42, 3°, Strafwetboek – Identificeerbaarheid – Belastingbesparing

Arrest van 26 februari 2019 ([P.18.1041.N](#))

De eisers werden vervolgd voor het bedrieglijk niet-aangeven van beroepsinkomsten in de personenbelasting, alsmede voor het witwassen van vermogensvoordelen die zij uit dat fiscale misdrijf hadden verkregen.

Zij voerden aan dat de witwasmisdrijven van artikel 505, eerste lid, 3° en 4°, Strafwetboek enkel de vermogensvoordelen tot voorwerp kunnen hebben, bedoeld in artikel 42, 3°, Strafwetboek. Op grond van die bepaling kunnen enkel zaken worden verbeurdverklaard die in het vermogen van de dader van het basismisdrijf kunnen worden geïdentificeerd als rechtstreeks gevolg van dat misdrijf. Anders moeten de vermogensvoordelen uit het basismisdrijf per equivalent worden verbeurdverklaard op grond van artikel 43bis, tweede lid, Strafwetboek. De vermogensvoordelen bedoeld in die bepaling komen niet in aanmerking voor witwassen. Het ontwijken van een belastingschuld is niet identificeerbaar in het vermogen van de dader van het basismisdrijf en kan bijgevolg niet het voorwerp uitmaken van een witwasmisdrijf.

Het Hof oordeelt dat illegale vermogensvoordelen als bedoeld in artikel 42, 3°, Strafwetboek zowel goederen en waarden als elk economisch voordeel uit een misdrijf, zij het een belastingmisdrijf, omvatten, ook als ze niet in een vermogen kunnen worden geïdentificeerd. Aldus is de verhoging van het globale vermogen van een persoon, die voortkomt uit het misdrijf waardoor hij zijn fiscale uitgaven bedrieglijk vermindert, een vermogensvoordeel dat op grond van artikel 42, 3°, Strafwetboek kan worden verbeurdverklaard. Daarentegen houdt de verbeurdverklaring per equivalent, bedoeld in artikel 43bis, tweede lid, Strafwetboek, geen verband met de individualiseerbaarheid van de illegale vermogensvoordelen, maar enkel met de vraag of die vermogensvoordelen nog aanwezig zijn in een vermogen, dan wel daaruit zijn verdwenen. Enkel in dat laatste geval dient de rechter op grond van deze bepaling de beklagde te veroordelen tot het betalen van een geldsom die het equivalent is van de geschatte waarde van het verdwenen vermogensvoordeel. Artikel 505, eerste lid, 3° en 4°, Strafwetboek vereist enkel dat de vermogensvoordelen waarop de daarin omschreven gedragingen betrekking hebben, zaken zijn bedoeld in artikel 42, 3°, Strafwetboek. Geen enkele wetsbepaling vereist dat die zaken, om het voorwerp van de bedoelde witwasmisdrijven te kunnen uitmaken, bovendien identificeerbaar zijn in het vermogen van de beklagde. Het Hof verwerpt het cassatieberoep.

Misdaden en wanbedrijven tegen personen – Doodslag en opzettelijke lichamelijke letsels – Rechtvaardigingsgrond (artikel 417, derde lid, Strafwetboek) – Draagwijdte

Arrest van 6 maart 2019 ([P.18.0998.F](#))

Op basis van het vermoeden van wettige verdediging, vervat in artikel 417, derde lid, Strafwetboek had de kamer van inbeschuldigingstelling verklaard dat er geen grond was om een inverdenkinggestelde, die op heterdaad was betrapt op diefstal en die geweld had gebruikt, naar het vonnisgerecht te verwijzen wegens poging tot opzettelijke doodslag op de persoon van de burgerlijke partij.

De burgerlijke partij verweet de appelrechters de aanvaarding van wettige verdediging niet naar recht te verantwoorden, in zoverre de diefstal, volgens haar, was afgelopen op het ogenblik dat de inverdenkinggestelde schoot.

De voormelde wetsbepaling begrijpt onder ‘ogenblikkelijke noodzaak van verdediging’ het feit dat de verdediging heeft plaatsgehad bij het zich verdedigen

tegen de daders van diefstal of plundering die met geweld tegen personen wordt gepleegd.

Het Hof beslist dat het in dat artikel bedoelde geweld waartegen de wet toestaat zich te verdedigen, niet enkel het geweld is dat de aanvaller rechtstreeks gebruikt om de diefstal te plegen, maar ook het geweld dat de dief gebruikt die bij heterdaad wordt betrapt, om in het bezit te blijven van de onvreemde voorwerpen of om zijn vlucht te verzekeren.

Het vermoeden van artikel 417, derde lid, Strafwetboek blijft dus van toepassing, niettegenstaande de diefstal is voltooid, voor wat betreft de verdediging door de aangevallen persoon tegenover het geweld van de dief in de omstandigheden zoals in artikel 469 Strafwetboek bepaald.

Dat is het geval wanneer de aanvaller op de vlucht is, in de nabijheid van de plaats van het misdrijf en hij zich omdraait in de richting van de inverdenkinggestelde terwijl hij in het bezit is van een geladen vuurwapen.

Met betrekking tot het proportionaliteitstoezicht oordeelt het Hof dat, gelet op het geweld van de door de inverdenkinggestelde ondergane aanval, alsook de omstandigheid dat hij nog steeds een kwaad kon vrezen, zowel voor zijn eigen fysieke integriteit als die van zijn vrouw, vanwege hen die bij nacht zijn huis waren binnengedrongen, het op de dief afgevuurde schot in verhouding stond tot diens bedreiging teneinde zijn vlucht te dekken, waarbij de ernst van die bedreiging wordt beoordeeld in het licht van het geweld waarvan die bedreiging de laatste handeling uitmaakte.

Wegverkeer – Kruispunt – Samenloop van minstens twee openbare wegen – Verbinding tussen de rijbanen van eenzelfde rijweg

Arrest van 9 april 2019 ([P.18.1282.N](#))

Een beklaagde werd veroordeeld voor een snelheidsovertreding omdat hij aan een hogere snelheid had gereden dan toegelaten door een verbodsbord C43 dat de toegelaten snelheid beperkt tot 70 km/uur. Een dergelijk verbodsbord geldt tot het eerstvolgend kruispunt. Hij reed op een rijweg met meerdere rijstroken in elke rijrichting die van elkaar waren afgescheiden door een middenberm. Om te kunnen keren op deze rijweg was er een verbindingsweg gemaakt tussen de beide rijrichtingen, om het verkeer dat van rijrichting wil veranderen niet te verplichten het volgende kruispunt of rondpunt daarvoor te moeten afwachten. Het is deze verbindingsweg die de eiser genomen had om op de rijbaan in de tegenovergestelde rijrichting te komen en waar hij werd geflitst aan een te hoge snelheid.

Hij voerde als verweer aan dat het verbodsbord niet aanwezig is op de plaats waar hij op de rijbaan kwam gereden. De verbalisanten ontkenden de afwezigheid op die plaats van het verbodsbord niet, maar voegden eraan toe dat dit niet nodig was, omdat de kruising van die beide wegen niet als een kruispunt kan worden beschouwd.

Volgens artikel 2.9 Wegverkeersreglement wordt voor de toepassing van de bepalingen van dit reglement onder ‘kruispunt’ verstaan, de plaats waar twee of meer openbare wegen samenlopen. Het bestaan van een kruispunt vereist derhalve het samenlopen van minstens twee openbare wegen. Daaruit volgt dat een

verbindingsstuk tussen de rijbanen van eenzelfde openbare weg, of doorsteek, geen kruispunt vormt als bedoeld door artikel 2.9 Wegverkeersreglement.

Het bestreden vonnis oordeelde onder meer dat op grond van de door de eiser voorgelegde foto's de door de beklaagde gevolgde weg een doorsteek betrof en geen kruispunt omdat het geen plaats betrof waar twee of meer openbare wegen samenlopen. Idus kon het naar recht beslissen dat van een kruispunt in de gegeven omstandigheden geen sprake kon zijn. De verbindingsweg of doorsteek is met andere woorden geen afzonderlijke rijweg.

Opzettelijke toediening, zonder het oogmerk om te doden, van stoffen die de dood kunnen teweegbrengen of de gezondheid ernstig kunnen schaden – Ziekte – Begrip

Arrest van 24 april 2019 ([P.19.0018.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal D. Vandermeersch

Een seropositief geboren man werd voor de correctionele rechtbank vervolgd omdat hij het immunodeficiëntievirus (HIV) opzettelijk had overgedragen op twee van zijn vriendinnen, met wie hij onbeschermd seksuele betrekkingen had, terwijl hij had beslist zijn antiretrovirale behandeling stop te zetten. Er werd hem ook verweten gepoogd te hebben dat virus op een andere vriendin over te dragen die niet besmet werd.

De correctionele rechtbank en het hof van beroep veroordeelden de beklaagde voor het misdrijf als bedoeld in artikel 402 van het Strafwetboek, namelijk dat hij bij een ander een ziekte of ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid had veroorzaakt door hem, opzettelijk maar zonder het oogmerk om te doden, stoffen toe te dienen die de dood kunnen teweegbrengen, of stoffen al zijn zij niet van die aard dat zij de dood teweegbrengen, toch de gezondheid zwaar kunnen schaden. De feitenrechters namen bovendien de verzwarende omstandigheid in aanmerking bedoeld in artikel 403 (ongeneeslijk lijkende ziekte) en ook die bedoeld in de artikelen 405bis en 405ter van het Strafwetboek (de slachtoffers waren minderjarig op het ogenblik van de feiten en de dader woonde met hen samen). De feitenrechters veroordeelden hem ten aanzien van de niet-besmette persoon tot het misdrijf van poging als bedoeld bij artikel 405 van het Strafwetboek.

De rechtbank en het hof van beroep gingen na of de beklaagde, die twee van zijn seropositief geworden vriendinnen besmet had, bij hen een “ziekte” had veroorzaakt in de zin van artikel 402 van het Strafwetboek, hoewel zij het verworven immunodeficiëntiesyndroom (aids) niet hadden ontwikkeld. De beklaagde betoogde dat hij met het overdragen van het HIV op zijn vriendinnen, bij hen geen ziekte had veroorzaakt aangezien zij geen aids hadden. Volgens hem vormde het feit dat hij het HIV had overgedragen enkel een poging om iemand stoffen als bedoeld in artikel 405 van het Strafwetboek toe te dienen.

De eerste rechter en de appelrechters volgden de stelling van de beklaagde niet. Zij oordeelden dat de besmetting met het HIV, hoewel die zeker kan worden behandeld en relatief beheersbaar is, thans nog steeds ongeneeslijk is. Zij oordeelden tevens dat als de besmetting niet behandeld wordt, ze natuurlijkerwijs in verschillende stadia evolueert om uiteindelijk het aids-stadium te bereiken, en dat het feit dat een behandeling noodzakelijk is om van bij de besmetting die evolutie te beletten, bewijst

dat het in dat stadium reeds een ziekte betreft. Het bestreden arrest merkte tevens op dat de behandeling zwaar en moeilijk om dragen kan zijn, zoals de klachten van de slachtoffers getuigen. In dit verband sloeg het hof van beroep ook acht op de verklaringen van de beklagde, die zijn ervaring had meegedeeld, de angst om uitgesloten te worden en het feit dat hij beslist had zijn behandeling “om te leven zoals de anderen” stop te zetten.

Het Hof dat uitspraak moet doen over het cassatieberoep van de beklagde, buigt zich vooreerst over het begrip “ziekte” en definieert dit als de aantasting van de gezondheid, namelijk een ontarding van de normale toestand van een persoon, en preciseert dat ze ontstaat bij de aantasting, ook al kan ze op dat tijdstip nog evolueren. Het Hof oordeelt vervolgens dat het immunodeficiëntievirus pathogeen is en medicatie vereist, hetgeen impliceert dat zijn overdracht de normale toestand van het besmette organisme beschadigt. Het Hof merkt ten slotte op dat de appelrechters hebben vastgesteld dat de gezondheidstoestand van de slachtoffers aangetast was en besluit dat het hof van beroep kon oordelen dat die aantasting een ziekte is als bedoeld in artikel 402 van het Strafwetboek, zonder die telastlegging onrechtmatig uit te breiden tot een feit dat de wetgever niet heeft bedoeld.

Onopzettelijke doding – Schuldig verzuim

Arrest van 28 mei 2019 ([P.19.0130.N](#))

Een 82-jarige autobestuurder reed een voetganger omver. Hij verklaarde daarover dat hij werd geconfronteerd met een dronken man die zich – plots en geheel onverwachts – met zijn volle gewicht op de motorkap van zijn wagen gooide. De ouderling voelde zich bedreigd en zou, naar eigen zeggen voor zijn levensbehoud, instinctief een voorwaartse rijbeweging hebben uitgevoerd. De bestuurder reed door en liet het dronken slachtoffer zieltogend achter. Deze overleed ongeveer een week later in het ziekenhuis.

De bestuurder werd vervolgd voor opzettelijk slagen en verwondingen met de dood voor gevolg en schuldig verzuim. De vraag rees of deze combinatie wel mogelijk is. Kan een dader tegelijkertijd worden veroordeeld voor het toebrengen van opzettelijke slagen aan een persoon en het nalaten om aan deze persoon hulp te verlenen? Kan in redelijkheid worden geëist dat de beklagde hulp zou verlenen aan de persoon die hij juist opzettelijk in gevaar bracht door het toebrengen van slagen? In de rechtsleer en rechtspraak worden beide stellingen verdedigd.

Het Hof doet een strikte lezing van artikel 422*bis* Strafwetboek en oordeelt dat het beoogde schuldig verzuim algemeen is. Dit wanbedrijf bestaat ongeacht de oorsprong van de toestand van groot gevaar waarin het slachtoffer verkeert. Hierbij is het zonder belang of het gevaar werd veroorzaakt door het slachtoffer zelf of door een derde en of die toestand een gevolg is van onachtzaamheid of opzettelijk handelen. Hij die zich schuldig heeft gemaakt aan het opzettelijk toebrengen van slagen en tevens wetens en willens verzuimt de persoon die hij heeft geslagen en die ten gevolge daarvan in groot gevaar verkeert, hulp te verlenen of te verschaffen, is bijgevolg ook schuldig aan het door artikel 422*bis* Strafwetboek bedoelde wanbedrijf.

Volledigheidshalve wordt vermeld dat deze casus betrekking heeft op een feitencolplex waarbij het slachtoffer niet terstond overleed en de beklagde wel

degelijk de mogelijkheid had om hulp te verlenen tussen het ogenblik waar hij opzettelijk slagen toebreacht en het ogenblik waarop de dood intrad.

Voyeurisme – Verspreiding – Afbeelding - Geen herkenbaarheid

Arrest van 29 oktober 2019 ([P.19.0800.N](#))

Een jongeman plaatste een foto van zijn onblote lichaam op het internet, waarna deze door de beklagde, de eiser in cassatie, op een later tijdstip op sociale media werd geplaatst op een daartoe aangemaakt account. Het slachtoffer had hiervoor geen toestemming gegeven. Hij was enorm geschokt door de publicatie van zijn naaktfoto met de uitdrukkelijke vermelding van zijn naam en waaronder een zeer kleinerende tekst over hem werd geplaatst. Als gevolg hiervan stapte hij uit het leven. Op dit account plaatste de beklagde ook nog de naaktfoto's van twee meisjes.

De eiser in cassatie voerde aan dat de foto's geen herkenbare personen afbeeldden en dat die herkenbaarheid is vereist om de afgebeelde persoon te kunnen krenken in zijn persoonlijke levenssfeer.

Artikel 371/1, eerste lid, 2°, Strafwetboek bestraft hij die de beeld- of geluidsopname van een onblote persoon of een persoon die een expliciete seksuele daad stelt zonder diens toestemming of buiten diens medeweten toont, toegankelijk maakt of verspreidt, ook al heeft die persoon ingestemd met het maken ervan. Die strafbepaling die door de wetgever werd ingevoegd in een hoofdstuk onder de titel *Misdaden en wanbedrijven tegen de orde der familie en de tegen de openbare zedelijkheid* beoogt volgens de wetsgeschiedenis niet uitsluitend de bescherming van de persoonlijke levenssfeer waaronder de seksuele intimiteit, maar ook de seksuele integriteit. Noch uit de strafbaarstelling zelf noch uit de wetsgeschiedenis volgt dat de herkenbaarheid voor derden aan de hand van de getoonde, toegankelijk gemaakte of verspreide beeld- of geluidsopname een constitutief bestanddeel is van het misdrijf.

Poging tot doodslag – Moreel bestanddeel – Bijzonder opzet – Begrip

Arrest van 6 november 2019 ([P.19.0651.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal D. Vandermeersch

Het bestreden arrest heeft de beklagde schuldig verklaard aan poging tot doodslag en heeft hem veroordeeld tot een straf. In één van de redenen van die beslissing heeft het hof van beroep, met betrekking tot het moreel bestanddeel van de telastlegging, geoordeeld dat de beklagde op zijn minst diende te weten dat hij het slachtoffer zeer waarschijnlijk aan een dodelijk risico had blootgesteld zodat hij, door drie keer op hem te schieten, noodzakelijkerwijs de mogelijke dodelijke gevolgen ervan had aanvaard, in welk geval de aanvaarding gelijkstond aan het bijzonder opzet dat in de telastlegging was bepaald. De eiser betoogde in zijn memorie dat de appelrechters aldus het moreel bestanddeel van de poging tot opzettelijke doodslag niet hadden vastgesteld, in strijd met de artikelen 51 en 393 Strafwetboek.

Het Hof herhaalt eerst dat de poging tot doodslag veronderstelt dat de dader wetens en willens het oogmerk had om te doden. Het Hof, dat zich hiervoor baseert op de definitie van het “psychologisch bestanddeel” (het oogmerk en de kennis waardoor het opzet gekenmerkt wordt) in artikel 30 van het Statuut van Rome van het

Internationaal Strafgerechtshof, oordeelt dat de bij wet vereiste bestanddelen wil en kennis hierin bestaan dat de dader opzettelijk en met kennis van zaken het verboden gedrag aanneemt, met dien verstande dat, betreffende een gevolg dat het misdrijf uitmaakt, de dader dat gevolg heeft willen veroorzaken of zich ervan bewust was dat het zich in de normale gang van zaken zou voordoen.

Aldus oordeelt het Hof dat het begrip eventueel opzet, dat begrepen wordt als de aanvaarding van de waarschijnlijkheid dat een aanvankelijk ongewenst gevolg zich zou voordoen, zoals het bestreden arrest opmerkte, niet van toepassing is inzake poging tot doodslag.

Het Hof neemt evenwel de andere redenen van de bestreden beslissing in aanmerking, waaruit ze afleidde dat het gedrag van de eiser van dien aard was dat dit dodelijke gevolgen had kunnen teweegbrengen die enkel door elementen buiten zijn wil werden voorkomen, namelijk zijn staat van dronkenschap die zijn gebaren onnauwkeurig maakten, en het feit dat zijn doelwit geagiteerd was en zich had bewogen. De voornoemde beslissing vermeldde voorts dat de dader, door opzettelijk, met een krachtig dodelijk wapen, te schieten op het slachtoffer dat zich recht voor hem en op korte afstand van hem bevond, en dit ter hoogte van vitale organen – het hoofd –, enkel het oogmerk om te doden kon hebben gehad.

Het Hof oordeelt dat die overwegingen volstonden om de beslissing van het arrest betreffende het moreel bestanddeel van het misdrijf in de zin van de voormelde definitie te verantwoorden en beslist dat de reden betreffende het begrip eventueel opzet overtollig is, zodat het Hof het middel niet-ontvankelijk verklaart bij gebrek aan belang en het cassatieberoep verwerpt.

Strafprocedure

Algemeen

Conclusietermijnen – Schriftelijke vordering tot verbeurdverklaring

Arrest van 29 januari 2019 ([P.18.0422.N](#))

In dit arrest oordeelt het Hof dat een schriftelijke vordering tot bijzondere verbeurdverklaring buiten het toepassingsgebied valt van artikel 152 Wetboek van Strafvordering. Deze bepaling legt op verzoek van de betrokken partijen dwingende conclusietermijnen op, die ook door het openbaar ministerie moeten worden gerespecteerd.

De eerste rechter had een schriftelijke vordering van het openbaar ministerie tot bijzondere verbeurdverklaring *ex* artikel 43*bis*, eerste lid, Strafwetboek geweerd omdat dit stuk na het verstrijken van de conclusietermijnen werd neergelegd. Het hof van beroep oordeelde daarentegen dat een schriftelijke vordering tot verbeurdverklaring in elke stand van het geding kon worden genomen, dus ook door het hernemen van een, in eerste aanleg geweerde, vordering.

Het Hof treedt deze stelling bij. Een schriftelijke vordering tot verbeurdverklaring is geen conclusie in de zin van artikel 152 Wetboek van Strafvordering en kan dan ook niet worden geweerd omdat ze buiten de opgelegde conclusietermijnen werd

neergelegd. Deze schriftelijke vordering kan bijgevolg in elke stand van de procedure worden genomen, bijvoorbeeld door de voeging van een stuk aan het strafdossier, de opname ervan in de vordering tot regeling van de rechtspleging of in de dagvaarding. Wel is vereist dat zij vóór het vonnis of arrest aan de rechtspleging wordt toegevoegd zodat de beklaagde er kennis van kan nemen en zich ertegen kan verdedigen.

Taalgebruik – Taalnietigheid – Dekking

Arrest van 5 februari 2019 ([P.18.0793.N](#))

Een in Vlaanderen woonachtige beklaagde werd voor de Franstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel vervolgd wegens huisjesmelkerij. Voor deze rechtbank vroeg en bekwam hij de taalwijziging.

Tegen het vonnis van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel, die hem schuldig verklaarde aan de ten laste gelegde feiten en tot een geldboete veroordeelde, alsook verschillende onroerende goederen verbeurd verklaarde, stelde deze beklaagde hoger beroep in.

Voor het hof van beroep te Brussel voerde hij onder meer aan dat de strafprocedure, die in het Nederlands moest worden gevoerd, nietig was omdat alle proceduristukken, met name de vordering tot gerechtelijk onderzoek van de procureur des Konings en alle kantschriften van de onderzoeksrechter evenals alle erop steunende processen-verbaal, in het Frans werden opgesteld. De appelrechters verwierpen dit verweer na te hebben vastgesteld dat de aangevoerde nietigheid gedekt was door het vonnis van de Franstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel waarbij de taalwijziging naar het Nederlands werd uitgesproken en dat een niet voorbereidend vonnis was dat op tegenspraak was gewezen en in kracht van gewijsde was gegaan.

In zijn cassatieberoep verweet de beklaagde de appelrechters dat zij hadden nagelaten te onderzoeken of inbreuken werden gepleegd op de Taalwet Gerechtszaken en of daardoor het bewijs nietig was en diende te worden geweerd.

Het Hof beslist dat de dekking van een taalnietigheid die verworven is vóór de inwerkingtreding op 9 juni 2018 van artikel 5 van de wet van 25 mei 2018 waarbij artikel 40 Taalwet Gerechtszaken is gewijzigd, verworven blijft en dat de rechter die uitspraak doet vanaf 9 juni 2018 die dekking ook moet vaststellen. De rechter moet alsdan niet onderzoeken of het aangevoerde nietigheidsverweer terecht is.

Het Hof verwierpt bijgevolg het cassatieberoep.

Taalgebruik – Bevel tot huiszoeking niet vertaald in de taal van de rechtspleging – Geen nietigheid zonder belangschade (artikel 40 Taalwet Gerechtszaken)

Arrest van 27 februari 2019 ([P.19.0148.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal D. Vandermeersch

Voor de onderzoeksgerechten betwistte een inverdenkinggestelde de regelmatigheid van het tegen hem uitgevaardigde bevel tot aanhouding, omdat het werd uitgevaardigd na vaststellingen die het gevolg waren van een huiszoeking in het gerechtelijk arrondissement Henegouwen, gesteund op een bevel tot huiszoeking dat door de onderzoeksrechter te Gent in het Nederlands werd gesteld en waaraan geen Franse

vertaling was toegevoegd, dit met schending van artikel 35 Taalwet Gerechtszaken. Volgens hem is een bevel tot huiszoeking een proceshandeling waaraan op straffe van nietigheid een vertaling moet worden toegevoegd indien ze niet in de taal van het gewest is gesteld waar ze ten uitvoer moet worden gelegd. Volgens de kamer van inbeschuldigingstelling is die vertaling niet vereist aangezien de wet niet bepaalt dat die akte moet worden betekend of dat daarvan kennis moet worden gegeven.

Het Hof onderzoekt de bij de Taalwet Gerechtszaken ingevoerde nietigheidsregeling door de toestand te vergelijken vóór en ná de wet van 25 mei 2018 tot vermindering en herverdeling van de werklast binnen de rechterlijke orde. Vóór de wijziging ervan door artikel 5 Wet 25 mei 2018 bepaalde artikel 40, eerste en tweede lid, Taalwet Gerechtszaken: *“Vorenstaande regels zijn voorgeschreven op straffe van nietigheid. Deze wordt van ambtswege door de rechter uitgesproken. Evenwel, dekt elk niet zuiver voorbereidend vonnis of arrest dat op tegenspraak werd gewezen, de nietigheid van het exploit en van de overige akten van rechtspleging die het vonnis of het arrest zijn voorafgegaan”*.

Artikel 5 Wet van 25 mei 2018 bepaalt dat de eerste twee leden van het voormelde artikel 40 door de volgende bepaling worden vervangen: *“Onverminderd de toepassing van de artikelen 794, 861 en 864 van het Gerechtelijk Wetboek zijn de vorenstaande regels voorgeschreven op straffe van nietigheid”*. Aangezien de wet dienaangaande geen onderscheid maakt, is dat artikel van toepassing op zowel de burgerlijke als de strafprocedure.

Krachtens artikel 861, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek kan de rechter een proceshandeling alleen nietig verklaren indien de aangeklaagde onregelmatigheid de belangen schaadt van de partij die de exceptie opwerpt.

Uit de namens de inverdenkinggestelde voor de kamer van inbeschuldigingstelling neergelegde conclusie bleek niet dat hij heeft aangevoerd dat het ontbreken van een Franse vertaling van het in het Nederlands gestelde bevel tot huiszoeking, zijn belangen had geschaad. Het middel tot staving van het cassatieberoep voerde dat evenmin aan.

Het Hof leidt daaruit af dat de appelrechters, in de veronderstelling dat het ontbreken van een vertaling van het bevel tot huiszoeking een schending van artikel 38 Taalwet Gerechtszaken zou opleveren, daaruit geen nietigheid konden afleiden, nietigheid waarvan het nieuwe artikel 40 trouwens de toepassingsvoorwaarden heeft gewijzigd, zodat het middel niet-ontvankelijk is bij gebrek aan belang.

Wraking – Advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie – Ontvankelijkheid – Grief – Het niet nemen van een initiatief dat onwettig zou blijken – Niet-gegronde grief

Arrest van 3 april 2019 ([P.19.0303.F](#))

Eisers die zich burgerlijke partij hadden gesteld en die in het ongelijk waren gesteld, werden door de kamer van inbeschuldigingstelling veroordeeld tot betaling, aan de inverdenkinggestelden, van de rechtsplegingsvergoeding in eerste aanleg en in hoger beroep. Hun cassatieberoep werd niet betekend aan de partijen waartegen zij het hebben ingesteld. Ter rechtszitting van het Hof concludeerde de advocaat-generaal dat het cassatieberoep om die reden niet-ontvankelijk is. De raadsman van de eisers

vroeg om uitstel om een replieknota neer te leggen. De eisers vroegen in die nota dat de advocaat-generaal, op grond van de artikelen 441 en 442 Wetboek van Strafvordering, een “cassatieberoep in het belang van de wet” zou instellen zodat ze herstel konden krijgen van de onrechtvaardigheid waarvan zij meenden het slachtoffer te zijn geweest. Zij beweerden immers dat de onderzoeksgerechten hen onrechtmatig veroordeeld hadden tot betaling van de rechtsplegingsvergoedingen. Daags vóór de rechtszitting waarop de zaak zou worden voortgezet, stelden ze een verzoekschrift tot wraking tegen de advocaat-generaal in, waarin ze aanvoerden dat aangezien die magistraat geen initiatief had genomen zoals zij hadden verzocht, hij tekort geschoten was in zijn plicht van onafhankelijkheid en onpartijdigheid.

Het Hof onderzoekt vooreerst de ontvankelijkheid van het verzoekschrift. Het oordeelt dat een advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, die niet als hoofdpartij in het geschil optreedt, krachtens de artikelen 828, 1° en 832 Gerechtelijk Wetboek gewraakt kan worden wegens wettige verdenking

Vervolgens merkt het inzake de grond van de zaak op, enerzijds, dat de procedurele voorwaarden voor een aangifte, bij het Hof, op grond van artikel 441 Wetboek van Strafvordering, van een arrest dat uitspraak doet over de rechtsplegingsvergoedingen niet vervuld zijn omdat een dergelijk rechtsmiddel geen betrekking kan hebben op de burgerlijke rechtsvordering en, anderzijds, dat een cassatieberoep in het belang van de wet, ingesteld op grond van artikel 442 van datzelfde wetboek, de toestand van de partijen in de zaak niet kan beïnvloeden.

Het oordeelt vervolgens dat een vermoeden van een gebrek aan onpartijdigheid niet objectief verantwoord is wanneer de magistraat verweten wordt dat hij heeft nagelaten een initiatief te nemen dat indruist tegen een juiste toepassing van de wet (artikel 441) of de rechten en plichten van de verzoekers niet kan wijzigen (artikel 442).

Het Hof beslist dat de vordering niet gegrond is.

Strafvordering en burgerlijke rechtsvordering

Begrip verhoor – artikel 47bis Wetboek van Strafvordering – Salduz

Arrest van 5 november 2019 (P.19.0384.N)

Een op de luchthaven van Zaventem aankomende passagierster werd onderschept met een som cash geld van 11.000 euro die ze niet had aangegeven, alhoewel de verplichting bestaat dat te doen voor elk bedrag boven de 10.000 euro. Er werden haar daarover vragen gesteld door een douaneambtenaar.

De zaak betreft inzonderheid de vraag of die vraagstelling een verhoor is in de zin van artikel 47bis Wetboek van Strafvordering.

De appelrechters beantwoordden deze vraag bevestigend. Volgens hen moet worden aangenomen dat de betrokkene antwoordde op gerichte vragen die haar werden gesteld, omdat door het aantreffen van de gelden tegen haar een verdenking groeide, zodat er geen sprake is van het verzamelen van inlichtingen of een vraag om toelichting, maar van incriminerende vragen met een strafrechtelijke finaliteit over een vermeend misdrijf die Salduz-rechten voor de beklagde opende.

Op het cassatieberoep ingesteld door de procureur-generaal van het hof van beroep te Brussel, verbreekt het Hof dit oordeel. Het oordeelt dat een verhoor in de zin van artikel 47bis Wetboek van Strafvordering een geleide ondervraging is over misdrijven die aan een in dat artikel bedoelde persoon ten laste kunnen worden gelegd, door een daartoe bevoegde ambtenaar geacteerd in een proces-verbaal in het kader van een opsporings- of gerechtelijk onderzoek, met als doel de waarheid te vinden. Dat artikel is daarentegen niet van toepassing op spontane verklaringen of aanwijzingen van een persoon die op zijn gedrag of situatie wordt aangesproken door een daartoe bevoegde ambtenaar, wiens interpellatie enkel bedoeld is om zich een juist beeld van de vastgestelde feiten te vormen teneinde vervolgens een gepaste beslissing te kunnen nemen.

Het enkele gegeven dat de vastgestelde feiten kunnen wijzen op het bestaan van een misdrijf of dat een administratieve controle kan leiden tot strafvervolgning, houdt nog niet in dat een vraag die een ambtenaar in het kader van een dergelijke controle stelt, steeds een verhoor uitmaakt in de zin van artikel 47bis Wetboek van Strafvordering. Of dit het geval is, dient te worden beoordeeld op grond van onder meer de feitelijke omstandigheden van de zaak, de aard en het doel van de administratieve controle, de bevoegdheden van de ambtenaar en in het licht van dit alles de evidentie en de omvang van de vraagstelling. Levert aldus nog geen verhoor op in de zin van artikel 47bis Wetboek van Strafvordering het enkele gegeven dat een douaneambtenaar, die bij een grenspostcontrole een aanzienlijk bedrag aan contante gelden aantreft in de bagage van een reiziger die voorheen heeft ontkend iets te moeten aangeven, aan die reiziger een vraag stelt met betrekking tot de herkomst of de bestemming van de aangetroffen gelden. Dat betreft immers in die context een evidente vraag, die de loutere informatiegaring waarvoor de ambtenaar bevoegd is, niet te buiten gaat.

Burgerlijke rechtsvordering – burgerlijke rechtsvordering voor de strafrechter – Belastingadministratie – Burgerlijke rechtsvordering ingesteld op grond van fiscale misdrijven – schade – eigen mogelijkheid tot herstel

Arrest van 13 november 2019 ([P.19.0267.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal M. Nolet de Brauwere

Beklaagden waren, als mededaders, schuldig verklaard aan fiscale misdrijven, respectievelijk inzake vennootschapsbelasting en belasting over de toegevoegde waarde. Het hof van beroep, dat kennisnam van de door de Staat tegen hen ingestelde burgerlijke rechtsvordering, beveelde eerst de heropening van het debat, teneinde de partijen toe te laten stelling in te nemen over de mogelijke weerslag van de invoering van de artikelen 442quinquies WIB92 en 93undecies Btw-wetboek (ingevolge de artikelen 79 en 87 van de wet van 26 maart 2018 betreffende de versterking van de economische groei en de sociale cohesie) op de te wijzen beslissing over de ontvankelijkheid van die rechtsvordering.

Het bestreden arrest stelde vast dat de schade waarvoor vergoeding werd gevorderd, bestond in de ontdoken belastingen en dat de beklaagden, krachtens de belastingwet en ten gevolge van hun veroordeling, hoofdelijk verbonden waren tot betaling van die schuld. Het hof van beroep oordeelde vervolgens dat de voormelde nieuwe normen niet tot gevolg hadden dat ze de strafvordering van de fiscus toelaatbaar maakten

wanneer, zoals *in casu*, laatstgenoemde geen schade aantoont waarvan geen enkele fiscale bepaling de vergoeding oplegde.

Het Hof, dat kennisneemt van het cassatieberoep van de Belgische Staat, die met name de schending van de artikelen 442*quinquies* WIB92 en 93*undecies* E Btw-wetboek aanvoert, wijst erop dat, overeenkomstig die bepalingen, geen enkele bepaling van de voormelde wetboeken afbreuk doet aan het recht van de Staat om het herstel van de schade te vorderen die kan bestaan in de niet-betaling van de belastingen en de voorheffingen, interesten, fiscale boeten, belastingverhogingen en toebehoren, door een burgerlijkepartijstelling of door een aansprakelijkheidsvordering.

Het Hof merkt evenwel op dat, overeenkomstig het gemeen recht, de strafrechter, in burgerlijke zaken, van slechts één enkele rechtsvordering kennisneemt, namelijk die welke strekt tot herstel van de door een misdrijf veroorzaakte schade. Het Hof, dat wat dat betreft zijn eerdere rechtspraak betreffende de voormelde tussenkomst van de wetgever herhaalt, herinnert eraan dat de door de Belgische Staat aangevoerde schuldvorderingen niet voortvloeien uit de fraude maar uit de belastbare economische activiteit.

Het Hof oordeelt bijgevolg dat de nieuwe bepalingen van het WIB92 en van het Btw-wetboek niet tot gevolg hebben dat ze de burgerlijke rechtsvordering van de fiscus toelaatbaar maken wanneer laatstgenoemde niet aantoont dat de schade waarvan hij de vergoeding vordert geen verband houdt met de belasting of de toebehoren.

Eenzijds blijft het Hof aldus bij het standpunt dat het reeds vóór de wetwijziging had ingenomen betreffende de fraude inzake de personen- en vennootschapsbelasting⁵, maar anderzijds kiest het Hof ook voor dezelfde oplossing met betrekking tot een schuld overeenstemmend met de ontdoken belasting over de toegevoegde waarde. Het Hof wijkt in die mate af van zijn eigen rechtspraak die, wat betreft die ontdoken belasting, oordeelde dat de omstandigheid dat de administratie over een eigen mogelijkheid tot invordering van die belasting beschikt, welke bestaat in de hoofdelijkheid voortvloeiend uit een veroordeling als dader of medeplichtige van de in het Btw-wetboek vermelde misdrijven, de Belgische Staat de toegang tot de rechter via een gewone procedure niet ontzegt⁶.

Onderzoek in strafzaken

Informatica – Medewerkingsplicht voor de verstrekker van een elektronische communicatiedienst – Artikelen 88bis en 90quater Wetboek van Strafvordering

Arrest van 19 februari 2019 (P.17.1229.N) met conclusie van advocaat-generaal L. Decreus

De eiseres, een vennootschap gevestigd in het Groothertogdom Luxemburg, betwistte op verzoek van de Belgische onderzoeksrechter verplicht te zijn de gegevens te verstrekken bedoeld in artikel 88bis, § 1 en § 2, Wetboek van Strafvordering en haar

⁵ Zie, in die zin, Cass. 25 mei 2011, AR [P.10.1111.F](#), AC 2011, nr. 349; Cass. 17 december 2015, AR [C.13.0194.N](#), AC 2015, nr. 761; Cass. 2 maart 2016, AR [P.15.0929.F](#), AC 2016, nr. 151 met concl. van advocaat-generaal D. Vandermeersch in *Pas.*.

⁶ Cass. 15 februari 2000, AR [P.98.0836.N](#), AC 2000, nr. 123; Cass. 21 maart 2017, [P.16.1031.N](#), AC 2017, nr. 198.

medewerking te verlenen aan de af luistermaatregel bedoeld in artikel 90^{quater}, § 2, van dat wetboek, beide bepalingen zoals hier van toepassing.

In zijn conclusie besluit het openbaar ministerie tot de vernietiging van het arrest met verwijzing op grond van een ambtshalve middel waarin wordt geoordeeld dat het arrest op grond van de vaststellingen die het bevat, niet wettig kan oordelen dat de eiseres een verstrekker van een elektronische communicatiedienst is in de zin van de artikelen 88bis en 90^{quater}, § 2, Wetboek van Strafvordering. De eiseres verschaft immers geen dienst, alleszins geen dienst die uit zijn aard tot gevolg heeft dat zij beschikt over data met betrekking tot de inhoud van de communicatie die de gebruikers via haar identificatiesoftware voeren.

Het Hof oordeelt dat die bepalingen de Belgische onderzoeksrechter toelaten om, in het kader van zijn gerechtelijk onderzoek, vanwege iedere operator van een elektronisch communicatienetwerk en iedere verstrekker van een elektronische communicatiedienst die zijn economische activiteit actief op consumenten in België richt, de daarin bedoelde informatieverstrekking of technische bijstand te vorderen met betrekking tot in België gevoerde elektronische communicatie, ongeacht de plaats waar die operator of verstrekker is gevestigd of waar de infrastructuur ligt die vereist is om gevolg te geven aan de vordering van de onderzoeksrechter.

Een dergelijke operator of verstrekker is immers onderworpen aan de Belgische wetgeving omwille van het enkele feit van zijn actieve deelname aan het economische leven in België. Bovendien vereist de hier bedoelde medewerkingsplicht geen interventie van de Belgische gerechtelijke overheid in het buitenland. Bijgevolg is de onderzoeksrechter niet ertoe gehouden een rechtshulpverzoek te richten aan de Staat waar die operator of vertrekker zijn vestiging of infrastructuur heeft en is hij niet gebonden door de wetgeving van dat land. Het Hof verwerpt het cassatieberoep.

Voorrecht van rechtsmacht – Opsporingshandelingen zonder opdracht van de procureur-generaal - Rechtmatigheid

Arrest van 26 november 2019 ([P.19.0604.N](#)) - schriftelijke conclusie van advocaat-generaal m.o. Bart De Smet

In deze zaak werd een advocaat, plaatsvervangend rechter op het ogenblik van de feiten, onder meer vervolgd wegens inbreuken op de Vlaamse Wooncode. De beklagde voerde aan dat de tegen hem gevoerde onderzoekshandelingen onrechtmatig waren omdat niet bleek dat zij waren verricht op last van de procureur-generaal.

Het Hof bevestigt dat ingeval van een wanbedrijf gepleegd door een door artikel 479 Wetboek van Strafvordering bedoelde persoon, zoals een plaatsvervangend rechter, de uitoefening van de strafvordering met inbegrip van de leiding van het opsporingsonderzoek, berust bij de procureur-generaal bij het hof van beroep.

Het Hof voegt daar evenwel aan toe dat het enkele feit dat met opsporing belaste ambtenaren, zoals de Wooninspecteur, opsporingshandelingen verrichten betreffende een dergelijk wanbedrijf zonder opdracht van de procureur-generaal, niet impliceert dat die onrechtmatig zijn. Enkel wanneer zij handelingen verrichten of blijven verrichten nadat zij weten dat de betrokkene over voorrecht van rechtsmacht beschikt,

handelen ze onrechtmatig. Het staat in de eerste plaats aan de houder van het voorrecht van rechtsmacht de ambtenaren daarop attent te maken.

Aangezien niet bleek dat de opsporingsambtenaren vóór de datum waarop de procureur-generaal de leiding nam van het opsporingsonderzoek, kennis hadden van de hoedanigheid van de beklaagde, was er geen reden om die opsporingshandelingen als onrechtmatig te bestempelen.

Vrijheidsbeneming

Uitlevering – Schorsing van de uitleveringsdetentie gedurende de uitvoeringsdetentie – Artikel 5 EVRM

Arrest van 28 mei 2019 ([P.19.0531.N](#))

De Procureur des Konings te Nador (Marokko) verleende een aanhoudingsmandaat met het oog op strafvervolgning tegen een man verdacht van inbreuken op de wetgeving inzake psychotrope stoffen en vroeg zijn uitlevering. Exequatur werd verleend en de man werd ter beschikking gesteld van de uitvoerende macht met het oog op uitlevering. Tijdens deze uitleveringsdetentie en nog vóór een beslissing over de uitlevering werd getroffen, werd een veroordeling tot een gevangenisstraf uitgesproken door een Belgische rechtbank ten uitvoer gelegd. In die periode, tijdens dewelke de man zowel ter beschikking van de uitvoerende macht stond als in strafuitvoeringdetentie was, verzocht hij om zijn invrijheidstelling op grond van artikel 5.1.f en 5.4 EVRM.

De kamer van inbeschuldigingstelling oordeelde dat het verzoek tot invrijheidstelling van meet af aan zonder voorwerp was, aangezien de detentie van de man in het kader van de uitlevering op het ogenblik van het verzoek vervangen was door strafuitvoeringdetentie. Hiertegen tekende de opgesloten vreemdeling cassatieberoep aan.

Het arrest oordeelt dat de opgesloten vreemdeling die ter beschikking staat van de uitvoerende macht, niettemin het recht heeft de rechter te vragen op korte termijn te beslissen over de wettigheid van zijn gevangenhouding en onder meer aan de rechter kan vragen te beoordelen of de termijn van de uitleveringsdetentie nog wel redelijk is.

De omstandigheid dat een vreemdeling ter beschikking staat van de uitvoerende macht en zich in uitleveringsdetentie bevindt, belet niet dat lastens hem een vrijheidsstraf kan worden ten uitvoer gelegd. Hij bevindt zich dan in strafuitvoeringdetentie. Deze schorst de uitleveringsdetentie.

De artikelen 5.1.f, 5.4 en 13 EVRM vereisen niet dat de vreemdeling die zich, hoewel nog steeds ter beschikking van de uitvoerende macht niet meer in uitleveringsdetentie bevindt, aan de rechter moet kunnen vragen om te beslissen over de wettigheid van zijn gevangenhouding ter fine van uitlevering. Het cassatieberoep wordt verworpen.

Voorlopige hechtenis – regeling rechtspleging – handhaving van de voorlopige hechtenis onder elektronisch toezicht – Grondwettelijk Hof – ongrondwettigheid ingevolge leemte in de wet – invulling door de rechter

Arrest van 29 oktober 2019, ([P.19.1036.N](#))

Artikel 132, 1°, van de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (Potpourri II-wet) heeft artikel 26, § 3, Voorlopige Hechteniswet aangevuld met de volgende bepaling: *“Indien de verdachte in hechtenis onder elektronisch toezicht staat, kan de raadkamer bij een met redenen omklede beslissing de hechtenis onder elektronisch toezicht handhaven.”* Aldus heeft de wetgever bepaald dat de raadkamer ter gelegenheid van de regeling van de rechtspleging de voorlopige hechtenis onder elektronisch toezicht kon handhaven, maar voorzag hij niet erin dat de raadkamer bij de regeling van de rechtspleging kon beslissen om de voorlopige hechtenis welke werd uitgevoerd in een gevangenis te handhaven als een voorlopige hechtenis onder elektronisch toezicht.

Bij arrest nr. 148/2017 van 21 december 2017 vernietigde het Grondwettelijk Hof artikel 132, 1°, Potpourri II-wet in zoverre het de raadkamer, uitspraak doende in het stadium van de regeling van de rechtspleging, niet toelaat aan de inverdenkinggestelde die tijdens de voorlopige hechtenis in een strafinrichting verblijft, het voordeel van de voorlopige hechtenis onder elektronisch toezicht toe te kennen. Volgens het Grondwettelijk Hof:

- valt het niet te verantwoorden dat de onderzoeksgerechten in het stadium van de regeling van de rechtspleging niet kunnen beslissen een inverdenkinggestelde die tijdens de voorlopige hechtenis in een strafinrichting verblijft onder elektronisch toezicht te plaatsen, terwijl zij in hetzelfde stadium kunnen beslissen die modaliteit voor de uitvoering van de voorlopige hechtenis te handhaven ten aanzien van een inverdenkinggestelde die reeds onder elektronisch toezicht staat en zij eveneens kunnen beslissen de inverdenkinggestelde die tot dan in voorlopige hechtenis was, in voorkomend geval onder voorwaarden, in vrijheid te stellen;
- zijn de onderzoeksgerechten bij de regeling van de rechtspleging immers bevoegd om uitspraak te doen over het al dan niet handhaven van de voorlopige hechtenis in een strafinrichting of onder elektronisch toezicht en te onderzoeken of het op dat ogenblik verantwoord is de betrokkene in voorlopige hechtenis te houden en onder welke modaliteiten;
- is het niet verantwoord dat de onderzoeksgerechten, wanneer zij bij die gelegenheid vaststellen dat de inverdenkinggestelde voldoet aan de voorwaarden om het elektronisch toezicht te genieten, niet kunnen beslissen hem die modaliteit toe te kennen.

Het staat aan de rechter elke leemte in de wet waarvan het Grondwettelijk Hof de ongrondwettigheid heeft vastgesteld in te vullen, alsook elke leemte die hieruit voortvloeit, wanneer de rechter aan die leemten in het kader van de bestaande wetsbepalingen kan verhelpen om de wet in overeenstemming te brengen met de artikelen 10 en 11 Grondwet.

Voorlopige hechtenis – regeling rechtspleging – handhaving van de voorlopige hechtenis uitgevoerd in de gevangenis – vervangen door elektronisch toezicht – geen hoger beroep van het openbaar ministerie

Arrest van 29 oktober 2019, ([P.19.1036.N](#))

De voorlopige hechtenis uit te voeren in de gevangenis en de voorlopige hechtenis onder elektronisch toezicht zijn uitvoeringsmodaliteiten van een daadwerkelijke voorlopige hechtenis. De voorlopige hechtenis onder elektronisch toezicht is te onderscheiden van de invrijheidstelling al dan niet onder voorwaarden. Artikel 26 Voorlopige Hechteniswet bepaalt de beslissingen die de raadkamer betreffende de voorlopige hechtenis kan nemen bij de regeling van de rechtspleging.

Uit artikel 26, § 4, Voorlopige Hechteniswet volgt dat het openbaar ministerie hoger beroep kan instellen indien uit de beschikking van de raadkamer de invrijheidstelling van de in verdenking gestelde volgt.

Het openbaar ministerie kan evenwel geen hoger beroep instellen tegen de beslissing van de raadkamer tot handhaving van de voorlopige hechtenis uit te voeren in een gevangenis.

Uit artikel 26, § 4, Voorlopige Hechteniswet volgt dat ook tegen de beslissing tot handhaving van de voorlopige hechtenis onder elektronisch toezicht door het openbaar ministerie geen hoger beroep kan worden ingesteld.

De invulling van de uit het arrest nr. 148/2017 van 21 december 2017 van het Grondwettelijk Hof voortvloeiende leemte, als gevolg van de vernietiging van artikel 132, 1°, Potpourri II-wet, om binnen het bestaande wettelijk kader van artikel 26 Voorlopige Hechteniswet aan de vastgestelde ongrondwettigheid te verhelpen vereist niet dat de rechter aanneemt dat het openbaar ministerie hoger beroep kan instellen tegen de beslissing van de raadkamer om bij de regeling van de rechtspleging bij afzonderlijke beschikking te beslissen dat de voorlopige hechtenis die tot dan in een gevangenis werd uitgevoerd, verder zal worden uitgevoerd onder elektronisch toezicht.

Voorlopige invrijheidstelling – Verzoekschrift per fax – Beginpunt termijn

Arrest van 26 november 2019 ([P.19.1147.N](#)) schriftelijke conclusie van advocaat-generaal m.o. Bart De Smet

In deze zaak verzond de eiser zijn verzoek tot voorlopige invrijheidstelling per fax naar de griffie van het hof van beroep te Gent. In zijn arrest van 3 september 2019 oordeelde het hof dat een dergelijk verzoekschrift per faxbericht kan worden neergelegd. De eiser voerde aan dat het hof van beroep laattijdig uitspraak deed over dit verzoek, met name meer dan vijf na de datum van ontvangst van de fax ter griffie (artikel 27, § 3, Voorlopige Hechteniswet).

Het Hof verduidelijkt dat wanneer, zoals *in casu*, een verzoekschrift per fax is ingediend na het sluitingsuur van de griffie (16u), de termijn van vijf dagen om uitspraak te doen over dat verzoek begint te lopen op de dag waarop de ontvangst van de fax op de griffie wordt vastgesteld binnen de openingsuren van de griffie. Deze beslissing wordt gesteund op artikel 52, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt

dat een handeling enkel op geldige wijze ter griffie kan worden verricht op de dagen en uren waarop de griffie toegankelijk moet zijn voor het publiek, tenzij deze handeling elektronisch wordt uitgevoerd.

Vermits het verzoekschrift op vrijdag 8 november 2019 per fax is overgemaakt om 18u35, is de beslissing van 14 november 2019 die vaststelt dat de termijn van vijf dagen pas is aangevangen op dinsdag 12 november 2019 (vermits 11 november een wettelijke feestdag is), naar recht verantwoord.

Vonnisgerechten

Vonnissen en arresten – Algemeen – Hof van beroep – Samenstelling van de zetel – Rechter bij de rechtbank – Opdracht – Vaststelling – Artikel 99ter Gerechtelijk Wetboek

Arrest van 13 november 2019 ([P.19.0267.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal M. Nolet de Brauwere

Een beklaagde, die schuldig is bevonden aan verschillende misdrijven, verwijt het hof van beroep dat het bij de uitspraak van zijn arrest was samengesteld uit een rechter bij de rechtbank van eerste aanleg, terwijl geen enkel processtuk vermeldt dat die magistraat op regelmatige wijze de opdracht daartoe had ontvangen.

Volgens het Hof hoeft het bestaan van de opdracht van een dergelijke magistraat enkel te worden vastgesteld, zonder dat de beschikking van de eerste voorzitter van het hof van beroep die deze maatregel uitvaardigt of het afschrift ervan bij de processtukken moet worden gevoegd en zonder dat de redenen van die beslissing, die vaststellen dat de voorwaarden van de opdracht zijn vervuld, dienen te worden weergegeven⁷.

Wat dat betreft volstaat de authentieke vermelding, onderaan het bestreden arrest, van de opdracht als bewijs van het bestaan van die opdracht⁸.

Rechtsmiddelen

Hoger beroep – Verstekvonnis – Exploot van betekening – Geen informatie betreffende de regels om hoger beroep in te stellen – Laattijdig hoger beroep – Recht op een eerlijk proces

Arrest van 30 januari 2019 ([P.18.0321.F](#)) en de conclusie van advocaat-generaal D. Vandermeersch

Een beklaagde werd door de politierechtbank bij verstek veroordeeld. Zijn verzet werd ongedaan verklaard omdat hij niet op de rechtszitting was verschenen en daar niet werd vertegenwoordigd. Dit vonnis werd aan de woonplaats van de eiser

⁷ Inzake de vervanging, door een advocaat, van de verhinderde rechters (artikel 322 Gerechtelijk Wetboek), zie Cass. 11 september 2007, AR [P.07.0146.N](#), AC 2007, nr. 396; Cass. 11 december 1984, AC 1984-85, nr. 224.

⁸ Zie, in dezelfde zin, m.b.t. de vaststelling van de onmogelijkheid, voor een rechter, om het arrest te ondertekenen waarover hij mede heeft beraadslaagd, Cass. 15 mei 2019, AR [P.19.0168.F](#), AC 2019, nr. 288.

betekend, die vervolgens meer dan een jaar later hoger beroep instelde. Die beklagde voerde voor de rechtbank in hoger beroep aan dat zijn hoger beroep met toepassing van artikel 6 EVRM ontvankelijk moest worden verklaard. Volgens hem kon, evenmin als aan de verzetprocedure, geen enkele uitwerking worden verleend aan het exploit van betekening van het beroepen vonnis, aangezien dat stuk de vormvoorschriften en de termijn niet vermeldde om hoger beroep in te stellen. De rechtbank in hoger beroep wees dat verweer af en verklaarde het hoger beroep niet-ontvankelijk wegens laattijdigheid.

Volgens het Hof houdt het gebrek aan informatie betreffende de regels om hoger beroep in te stellen tegen een verstekvonnis niet noodzakelijk in dat het hoger beroep van de beklagde ontvankelijk moet worden verklaard zonder beperking in de tijd. Dienaangaande verwijst het naar de criteria van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, volgens welke de rechter rekening kan houden met elementen zoals het feit dat de appellant al dan niet onachtzaam heeft gehandeld, de omstandigheid dat de beslissing waartegen het rechtsmiddel werd ingesteld voorzienbaar was of het feit dat betrokkene werd bijgestaan door een advocaat.

Volgens de rechtbank in hoger beroep werd het beroepen vonnis bij verstek gewezen na het tweede niet-verschijnen van de beklagde, dat aan hemzelf te wijten was. De beslissing om het verzet ongedaan te verklaren was compleet voorzienbaar, omdat ze beantwoordde aan het geval bedoeld in artikel 187, § 6, 2°, Wetboek van Strafvordering. Ten slotte stelt het bestreden vonnis vast dat toen de beklagde de verzetprocedure heeft ingeleid, hij door een raadsman werd bijgestaan. Hij kan dus niet beweren dat zijn recht op toegang tot de rechter werd miskend.

Het Hof neemt aan dat de appelrechters, op grond van die overwegingen, niet verplicht waren om, uit hoofde van het recht op een eerlijk proces, het laattijdig hoger beroep van de beklagde ontvankelijk te verklaren.

Ondertekening van het grievenformulier – Eigen maken van grieven

Arrest van 5 maart 2019 (P.18.1222.N)

De eiser tekende hoger beroep aan vanuit de gevangenis. Zijn raadsman legde ter griffie een grievenformulier neer dat op voorhand machinaal was ingevuld met de aangekruiste grieven en de naam van een advocaat optredend in plaats van een andere advocaat. Het grievenformulier was echter niet ondertekend en daarom verklaarde het hof van beroep eisers hoger beroep vervallen.

Voor het Hof voerde de eiser aan dat uit de voormelde gegevens bleek dat zijn advocaat zich de grieven eigen had gemaakt, zodat het hof van beroep zijn hoger beroep niet vervallen kon verklaren. Bovendien waren de gevolgen van de vervallenverklaring hier dramatisch voor de eiser, wat het hof van beroep des te meer ervan had moeten weerhouden die sanctie uit te spreken.

Het Hof oordeelt dat uit de tekst van artikel 204, eerste lid, tweede zin, Wetboek van Strafvordering en de algemene economie van de ermee beoogde regeling volgt dat de sanctie op de niet-ondertekening van het grievenformulier in de regel bestaat in het verval van het hoger beroep. Het is immers door de ondertekening van dat formulier

dat de appellant of zijn raadsman aangeeft dat hij zich de erin vermelde grieven eigen maakt.

Die sanctie is slechts uitzonderlijk niet van toepassing, namelijk indien het op grond van de specifieke feiten van het geval vaststaat dat de appellant of zijn raadsman, ondanks het gebrek aan formele ondertekening van het grievenformulier, zich de erin vermelde grieven toch eigen heeft gemaakt. De appelrechter oordeelt daarover onaantastbaar. Het Hof oefent enkel een marginale controle uit.

De voormelde regels hebben een algemene draagwijdte. De toepassing ervan door de appelrechter staat niet in functie van de ernst van de gevolgen van de vervallenverklaring van het hoger beroep voor de appelland.

Op grond van de redenen die het bevat, kon het hof van beroep oordelen dat de eiser of zijn raadsman zich de in het grievenformulier aangeduide grieven niet eigen heeft gemaakt en de eiser bijgevolg vervallen verklaren van zijn hoger beroep. Het cassatieberoep wordt verworpen.

Hoger beroep – Incidenteel beroep – Vonnis op tegenspraak – Hoger beroep van de procureur des Konings tussen de twintigste en dertigste dag van de termijn – Geen bijkomende beroepstermijn voor de beklagde – Grondwet – Schending – Gevolgen

Arrest van 11 september 2019 ([P.18.0715.F](#))

Een beklagde werd door de correctionele rechtbank op tegenspraak veroordeeld. Vóór het verstrijken van de beroepstermijn stelde hij tegen die beslissing geen hoger beroep in. Het openbaar ministerie daarentegen stelde wel hoger beroep in, beperkt tot bepaalde beschikkingen van het beroepen vonnis. Ondanks de vraag van de verdediging werd de raadsman van de beklagde van dat initiatief, dat op de laatste dag van de termijn is geschied, niet in kennis gesteld.

Eens de beklagde over dat hoger beroep in kennis was gesteld, stelde hij op zijn beurt hoger beroep in, doch buiten termijn, waarbij hij met name, ter verantwoording van die laattijdigheid, overmacht aanvoerde. Het hof van beroep verwierp dat middel en oordeelde dat het hoger beroep laattijdig en dus niet ontvankelijk was.

Met een eerste arrest⁹ verwierp het Hof het middel dat aanvoerde dat de beklagde door de beslissing van het openbaar ministerie om *in extremis* hoger beroep in te stellen was verrast. Het Hof stelde vervolgens een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof, met verzoek zich uit te spreken over de grondwettigheid van de wettelijke regeling die een verschil in behandeling invoert tussen de beklagde en het openbaar ministerie wanneer de beklagde in hoger beroep wordt gedagvaard, waarbij het openbaar ministerie, ingeval de beklagde hoger beroep instelt, overeenkomstig artikel 203, § 1, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, over een bijkomende termijn van tien dagen beschikt om incidenteel een dergelijk beroep in te stellen, terwijl de beklagde niet over die mogelijkheid beschikt.

Bij arrest nummer 96/2019 van 6 juni 2019 beantwoordde het Grondwettelijk Hof de voormelde vraag en besliste het dat dit verschil in behandeling de artikelen 10 en 11

⁹ Cass. 24 oktober 2018, AR [P.18.0715.F](#), AC 2018, nr. 584.

van de Grondwet schendt wanneer het openbaar ministerie hoger beroep instelt tussen de twintigste en dertigste dag die volgen op het op tegenspraak gewezen vonnis en met name wanneer dat hoger beroep tot bepaalde telastleggingen of tot de op te leggen straf is beperkt, aangezien de in het geding zijnde bepalingen aldus het recht van verdediging van de beklaagde onevenredig beperken.

Na verwijzing van de zaak heeft het Hof, zoals het Grondwettelijk Hof daartoe verzocht, aan de aldus vastgestelde ongrondwettigheid willen verhelpen.

Het Hof beslist aldus dat het bestreden arrest niet naar recht heeft kunnen beslissen dat het incidenteel beroep van de beklaagde, dat op 27 november 2017 is ingesteld, dit is buiten de termijn van dertig dagen te rekenen van de dag waarop het beroepen vonnis op 23 oktober 2017 werd uitgesproken, laattijdig was, terwijl het openbaar ministerie op 22 november 2017 een beperkt hoger beroep had ingesteld tegen die beslissing, hetzij de dertigste dag van de termijn om hoger beroep in te stellen en dat het hoger beroep van de beklaagde binnen de tien dagen na dat hoofdberoep was ingesteld.

Het bestreden arrest wordt verbroken, alsook het arrest over de schuldvraag dat uit de eerste beslissing voortvloeit.

Straf en strafuitvoering

Schriftelijke vordering tot verbeurdverklaring

Arrest van 29 januari 2019 ([P.18.0422.N](#))

Dit arrest wordt besproken in de categorie “Strafprocedure – Algemeen”.

Verval van het recht tot sturen – Verjaring – Stuiting – Daad van materiële uitvoering

Arrest van 30 januari 2019 ([P.18.0322.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal D. Vandermeersch

Een beklaagde werd door de politierechtbank op 18 mei 2011 bij verstek veroordeeld tot een geldboete van honderdvijftig euro en een verval van het recht tot sturen gedurende drie maanden, waarbij zijn herstel in dat recht afhankelijk werd gesteld van het slagen voor het theoretisch en praktisch examen en een medisch en psychologisch onderzoek. Het vonnis werd op 3 augustus 2011 aan het parket betekend. Meer dan vijf jaar verstrijken en op 30 december 2016 tekende hij tegen dat vonnis verzet aan. Naast de kwestie van de verjaring van de straf, ging het voor de beklaagde erom het verval van het recht tot sturen in vraag te stellen en, via die straf, de niet-uitgewiste veiligheidsmaatregel die ermee gepaard ging (de examens/onderzoeken). Hij voerde aan dat het parket hem op 14 maart 2012 een waarschuwing had ter kennis gebracht met als voorwerp de uitvoering van het bij verstekvonnis van 18 mei 2011 opgelegde verval van het recht tot sturen en dat die daad een verjaringstuitende daad opleverde, zodat de straf op het ogenblik van het verzet niet verjaard was. De rechtbank in hoger beroep volgde hem niet, reden waarom hij cassatieberoep heeft ingesteld.

Vooreerst herinnert het Hof eraan dat de verjaringstermijn van de bijkomende straffen die van de hoofdstraf volgt. Daaruit volgt dat de straf van verval van het recht tot sturen, als bijkomende straf van een correctionele straf, tegelijk met de hoofdstraf verjaart, in dit geval vijf jaar. Die termijn is vatbaar voor stuiting zodat de reeds verlopen termijn tenietgaat en een nieuwe termijn van dezelfde duur begint te lopen.

Wat moet evenwel onder daad van stuiting van de verjaring van de straf worden begrepen? Volgens het Hof is een daad van stuiting elke daad van materiële uitvoering, vrijwillig dan wel gedwongen, die een begin of een deel van de uitvoering van die straf uitmaakt. Dat is niet het geval bij een loutere voorbereidingshandeling gericht op de uitvoering. De verjaring van de straf kan bijgevolg niet worden gestuit door het bericht uitgaande van de overheid en waarvan kennis wordt gegeven aan de overtreder met het oog op de uitvoering van die straf, zoals het bericht van het openbaar ministerie aan de veroordeelde ingevolge een vonnis dat een verval van het recht tot sturen oplegt.

Levenslange opsluiting – Strafvuiteringsmodaliteiten gewijzigd na heropening van de rechtspleging – Toepassing van de wet in de tijd

Arrest van 26 maart 2019 ([P.19.0219.N](#))

Bij arrest van 26 september 2006 veroordeelde het hof van assisen de eiser tot levenslange opsluiting wegens moord, gepleegd op 25 augustus 2003. Bij arrest van 17 februari 2015 besloot het Europees Hof voor de Rechten van de Mens tot een schending van artikel 6.1 EVRM. Bij arrest van 16 juni 2015 beval het Hof de heropening van de rechtspleging, trok het zijn arrest van 30 januari 2007 in, vernietigde het het arrest van het hof van assisen van 26 september 2006 in zoverre het uitspraak deed over de strafvordering en verwees het de zaak naar een anders samengesteld hof van assisen. Bij verstekarrest van 29 juni 2016 veroordeelde dat hof van assisen de eiser wederom tot levenslange opsluiting. Op zijn verzet veroordeelde dat hof van assisen bij arrest op tegenspraak van 28 april 2017 de eiser opnieuw tot levenslange opsluiting.

Ten tijde van de feiten was artikel 2, tweede lid, van de wet van 5 maart 1998 betreffende de voorwaardelijke invrijheidsstelling van toepassing, dat bepaalde dat die invrijheidsstelling alleen kon worden verleend wanneer de levenslang veroordeelde 10 jaar van zijn straf had ondergaan en voldeed aan een aantal andere voorwaarden. Vervolgens behield artikel 25, § 2, c, Wet Strafvuitering die tijdsvoorwaarde, maar verleende het aan levenslang gestraften een recht op voorwaardelijke invrijheidsstelling mits het ontbreken van tegenaanwijzingen. Die bepaling is gewijzigd bij wet van 17 maart 2013, in werking getreden op 19 maart 2013. Het gewijzigde artikel behield het bedoelde recht, maar verlengde de tijdsvoorwaarde tot 15 jaar. Krachtens artikel 21 van de wet van 17 maart 2013 blijft artikel 25, § 2, c (oud), Wet Strafvuitering bij wijze van overgangsmaatregel van kracht voor de veroordelingen die in kracht van gewijsde zijn getreden vóór de inwerkingtreding van die wet.

Het bestreden vonnis verklaarde eisers verzoek tot voorwaardelijke invrijheidsstelling niet ontvankelijk omdat de eiser nog niet voldeed aan de tijdsvoorwaarde van 15 jaar.

Daarbij hield de strafuitvoeringsrechtbank rekening met eisers veroordeling op 28 april 2017, die dateert van na de wetwijziging van 17 maart 2013.

In zijn middelen voerde de eiser aan dat hij valt onder de tijdsvoorwaarde die gold op het moment van de feiten op 25 augustus 2003, dan wel op het moment van zijn veroordeling op 26 september 2006. Volgens de eiser geeft de strafuitvoeringsrechtbank, door de toepassing van artikel 25, § 2, c (nieuw), Wet Strafvuivering aan de levenslange straf opgelegd op 28 april 2017 een invulling die zwaarder is dan de invulling ervan op het moment van de veroordeling van 26 september 2006. De toepassing van de nieuwe bepaling houdt immers een aanzienlijke verzwaaring van eisers detentietoestand in. De op 26 september 2006 geldende strafuitvoeringsregeling is daarentegen een verworven recht waaraan de latere heropening van de rechtspleging geen afbreuk doet. Bovendien moet de straf worden vergeleken met deze die van toepassing was ten tijde van de feiten, toen de eiser de wijziging van de draagwijdte van die straf niet kon voorzien. De eiser vraagt ook twee prejudiciële vragen te stellen aan het Grondwettelijk Hof. Daarbij vergelijkt hij de toestand, eensdeels, van veroordeelden vóór en na de inwerkingtreding van de wet van 17 maart 2013 en, anderdeels, van veroordeelden die wel of niet een heropening van de rechtspleging hebben verkregen.

Het Hof oordeelt dat het verbod voor de rechter om een wet die een zwaardere straf bepaalt toe te passen op feiten gepleegd vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet, niet alleen geldt voor wetten die in strafsancities voorzien, maar ook voor wetten die reeds door de rechter opgelegde strafsancities herdefiniëren of wijzigen. Rekening houdend met die premisse, verwerpt het arrest het cassatieberoep op de volgende gronden.

De straf op de misdaad moord is sinds de feiten steeds levenslange opsluiting geweest, zodat de op die misdaad gestelde straf niet is verzwaard. Het hof van assisen heeft aan de eiser ook geen zwaardere straf opgelegd aangezien de opgelegde straffen gelijk zijn. Bovendien kan de eiser zich niet beroepen op zijn veroordeling bij het arrest van 26 september 2006, aangezien dat onbestaande is ingevolge de vernietiging ervan bij het arrest van het Hof van 16 juni 2015. Dat die vernietiging volgt op de heropening van de rechtspleging, doet daaraan geen afbreuk. Het arrest van 26 september 2006 doet dan ook voor de eiser geen recht ontstaan op de toepassing van de alsdan geldende strafuitvoeringsmodaliteiten.

De strafuitvoeringsrechtbank schendt geen verdrags- of wetsbepaling door het arrest van 28 april 2017 als temporeel uitgangspunt te nemen om de toelaatbaarheidsdatum van de voorwaardelijke invrijheidsstelling te bepalen, aangezien die rechtbank daarmee de aan de eiser opgelegde straf niet herdefinieert of wijzigt en hem ook geen zwaardere straf oplegt dan deze die van toepassing was ten tijde van de feiten. De wet van 17 maart 2013 wijzigt immers niet de op het misdrijf gestelde straf, maar enkel de wijze waarop de straf wordt ten uitvoer gelegd. Het bepaalt namelijk enkel de tijdsvoorwaarde en de rechtsgrond op grond waarvan de levenslang gestrafte de voorwaardelijke invrijheidsstelling kan verkrijgen. Het hof van assisen kon bij het opleggen van de straf van levenslange opsluiting bij haar arrest van 28 april 2017 overigens rekening houden met de wijziging van artikel 25, § 2, c, Wet Strafvuivering bij artikel 4 van de wet 17 maart 2013.

De prejudiciële vragen waarvan de eerste niet-vergelijkbare toestanden vergelijkt en de tweede in wezen beoogt het oordeel van het Hof voor te leggen aan het Grondwettelijk Hof, worden niet gesteld.

Bescherming van de maatschappij – Internering – Kamer voor de bescherming van de maatschappij – Invrijheidstelling – Artikel 66 Interneringswet – Artikelen 5.1.e en 5.4 EVRM

Arresten van 9 april 2019 ([P.19.0273.N](#)) en 11 juni 2019 ([P.19.0524.N](#))

In de zaak met het rolnummer P.19.0273.N werd, bij beschikking van 28 april 2017 van de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde, de internering gelast van een geesteszieke delinquent. Op 27 februari 2019 verzocht hij de kamer voor de bescherming van de maatschappij om de opheffing van zijn internering op grond van artikel 5.4 EVRM, met als reden dat hij niet meer geestesziek zou zijn.

De kamer voor de bescherming van de maatschappij van de strafuitvoeringsrechtbank Gent oordeelde in een vonnis van 12 maart 2019 dat de controle van de wettigheid van de internering reeds werd gedaan bij voormelde beschikking van de raadkamer en dat een verzoek om deze beoordeling een tweede maal te laten gebeuren door de kamer voor de bescherming van de maatschappij een onjuiste toevoeging is aan artikel 5.4 EVRM en weigerde aldus eisers geestestoestand te onderzoeken of te laten onderzoeken.

Op het cassatieberoep ingesteld door de geïnterneerde verbreekt het Hof deze beslissing. In het arrest van 9 april 2019 oordeelt het Hof dat gelet op het korte tijdsverloop tussen de interneringsbeslissing en de eerste beslissing van de kamer voor de bescherming van de maatschappij over de wijze van uitvoering van de interneringsbeslissing, deze kamer op dat ogenblik niet kan worden verplicht zich uit te spreken over het bestaan van een geestesstoornis nu die moet worden geacht nog steeds aanwezig te zijn. Bij de volgende beslissingen over de verdere tenuitvoerlegging van de internering, die in beginsel uiterlijk binnen het jaar moeten gebeuren, dient zij dit, op verzoek van de geïnterneerde, wel te doen.

Bij de beoordeling van de aanvoering van een geïnterneerde dat hij niet langer meer is getroffen door een geestesstoornis, is de kamer voor de bescherming van de maatschappij, gelet op haar multidisciplinaire samenstelling en rekening houdend met de wettelijk te verlenen adviezen onder meer op psychosociaal-psychiatrisch vlak, niet steeds verplicht om overeenkomstig artikel 51, § 2, Interneringswet een aanvullend forensisch psychiatrisch onderzoek te bevelen, maar oordeelt zij onaantastbaar of die beoordeling een dergelijk onderzoek vergt.

Indien blijkt dat de geestesstoornis weliswaar voldoende is gestabiliseerd, maar er nog steeds redelijkerwijze te vrezen is dat de geïnterneerde persoon, al dan niet ten gevolge van zijn geestesstoornis, eventueel in samenhang met andere risicofactoren, opnieuw door artikel 9, § 1, 1°, Interneringswet bedoelde misdrijven zal plegen, kan de kamer voor de bescherming van de maatschappij de definitieve invrijheidstelling niet toekennen.

Indien blijkt dat de toestand van de geïnterneerde dermate is geëvolueerd dat niet langer sprake is van een geestesstoornis, komt het aan de kamer voor de bescherming van de maatschappij toe te oordelen of, in het licht van het risico op het opnieuw plegen van door artikel 9, § 1, 1°, Interneringswet bedoelde misdrijven, alsook rekening houdend met de doelstellingen van artikel 5.1.e) EVRM, een plaatsing nog wel noodzakelijk is en of het voormelde risico niet kan worden weggenomen door minder verdergaande uitvoeringsmaatregelen van de internering, zoals een invrijheidstelling op proef.

Indien blijkt dat de toestand van de geïnterneerde dermate is geëvolueerd dat niet langer sprake is van een geestesstoornis en er niet langer redelijkerwijze te vrezen is dat de geïnterneerde door artikel 9, § 1, 1°, Interneringswet bedoelde misdrijven zal plegen, moet de kamer voor de bescherming van de maatschappij aan de geïnterneerde een definitieve invrijheidsstelling toekennen, zelfs al is de door artikel 42, § 1, Interneringswet bepaalde proefperiode van minimum drie jaar nog niet verstreken. Artikel 66 Interneringswet, in die zin gelezen dat een geïnterneerde die aan de voormelde voorwaarden voldoet slechts in aanmerking komt voor een definitieve invrijheidsstelling na het verstrijken van deze proeftermijn, is immers niet verenigbaar met artikel 5.1.e en 5.4 EVRM.

Op verwijzing bij voormeld arrest van 9 april 2019, besliste de kamer voor de bescherming van de maatschappij van de strafuitvoeringsrechtbank Gent, anders samengesteld, na te hebben vastgesteld dat er geen sprake is van een geestesstoornis en er dus niet langer redelijkerwijze te vrezen is dat de geïnterneerde door artikel 9, § 1, 1°, Interneringswet bedoelde misdrijven zal plegen, tot de definitieve invrijheidstelling van de eiser.

Het cassatieberoep van het openbaar ministerie tegen dat vonnis werd bij arrest van 11 juni 2019, gekend onder het rolnummer P.19.0524.N, verworpen.

Het openbaar ministerie voerde onder meer aan dat het vonnis onterecht een voorwaarde toevoegt aan artikel 66 Interneringswet door uit het arrest van het Hof van 9 april 2019 af te leiden dat een definitieve invrijheidstelling mogelijk is bij een plaatsing, hetgeen inhoudt dat de procedures en het onderscheid dat de Interneringswet bevat tussen een plaatsing enerzijds en een invrijheidstelling op proef anderzijds, niet langer kunnen worden toegepast. De invrijheidstelling op proef is immers niet bedoeld voor geïnterneerden onder een plaatsingstatuut.

Het Hof verfijnt zijn rechtspraak verwoord in het arrest van 9 april 2019 en oordeelt dat uit de artikelen 5.1 en 5.4 EVRM volgt dat indien blijkt dat de toestand van de geïnterneerde dermate is geëvolueerd dat niet langer sprake is van een geestesstoornis en er niet langer redelijkerwijze te vrezen is dat de geïnterneerde door artikel 9, § 1, 1°, Interneringswet bedoelde misdrijven zal plegen, de kamer voor de bescherming van de maatschappij aan de geïnterneerde een definitieve invrijheidstelling moet toekennen, zelfs al is de door artikel 42, § 1, Interneringswet bepaalde proefperiode nog niet verstreken. Artikel 66 Interneringswet, in die zin gelezen dat een geïnterneerde die aan de voormelde voorwaarden voldoet slechts in aanmerking komt voor een definitieve invrijheidstelling na het verstrijken van de proeftermijn, is immers niet verenigbaar met artikel 5.1.e) en 5.4 EVRM.

Het is daarbij zonder belang of de geïnterneerde is geplaatst of overgeplaatst overeenkomstig artikel 19 Interneringswet in een inrichting als bedoeld door artikel 3, 4°, b), c) en d), Interneringswet dan wel op proef in vrijheid werd gesteld als bedoeld in artikel 25 van die wet. Dat op de plaatsing of overplaatsing en de invrijheidstelling op proef andere regels en procedures van toepassing zijn, belet niet dat uit artikel 5.1.e) en 5.4 EVRM volgt dat indien de kamer voor de bescherming van de maatschappij ter gelegenheid van de beslissingen over de verdere tenuitvoerlegging van de internering wordt verzocht zich uit te spreken over het nog aanwezig zijn van een geestesziekte bij de geïnterneerde en over de vraag of nog redelijkerwijze te vrezen is dat de geïnterneerde door artikel 9, § 1, 1°, Interneringswet bedoelde misdrijven zal plegen en de kamer van oordeel is dat dit niet het geval is, zij een definitieve invrijheidstelling moet bevelen.

Het Hof oordeelt verder dat de artikelen 67 en 68 Interneringswet niet van toepassing zijn indien de kamer voor de bescherming van de maatschappij beslist tot de definitieve invrijheidstelling van de geïnterneerde na te hebben vastgesteld dat een geïnterneerde niet langer geestesziek is en er redelijkerwijze niet te vrezen is dat hij door artikel 9, § 1, 1°, Interneringswet bedoelde misdrijven zal plegen.

Bescherming van de maatschappij – Internering – Artikel 5.1 EVRM – Recht op gepaste zorg binnen redelijke termijn – Verzoek tot onmiddellijke invrijheidstelling

Arrest van 23 april 2019 ([P.19.0307.N](#))

Een wegens het opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen vervolgte beklaagde werd door de correctionele rechtbank geïnterneerd.

Na verschillende invrijheidstellingen op proef, welke werden doorkruist door herval in druggebruik en ontvluchtelingen waardoor het behandelparcours werd afgebroken, vroeg de geïnterneerde aan de kamer voor de bescherming van de maatschappij zijn onmiddellijke invrijheidstelling en in ondergeschikte orde zijn plaatsing in een medium-security instelling. In conclusie voerde hij aan dat hij inmiddels acht maanden werd gedetineerd en dat hem in de inrichting voor de bescherming van de maatschappij te Merksplas geen adequate zorg, waarop hij binnen een redelijke termijn recht heeft, werd gegeven.

De kamer voor de bescherming van de maatschappij wees deze verzoeken af en oordeelde dat de internering overeenkomstig de Interneringswet wordt uitgevoerd in een door de federale overheid georganiseerde inrichting en dat niet wordt aangetoond dat de geïnterneerde geen adequate zorg zou krijgen.

In zijn cassatieberoep voerde de geïnterneerde aan dat de bestreden beslissing zijn recht op zorg binnen een redelijke termijn miskende en meer bepaald zijn recht tot vrijheidsberoving in een hospitaal, kliniek of aangepaste instelling waarbij hij tegelijkertijd therapeutisch ten laste wordt genomen met het oog op zijn re-integratie in de maatschappij.

Het Hof stelt vooreerst dat de artikelen 5.1.e, 5.4 en 13 EVRM geen verplichting inhouden tot onverwijld plaatsing van de geïnterneerde persoon in een aangepaste instelling waar hij gepaste zorg ontvangt. Dit moet binnen redelijke termijn gebeuren, ook voor een geïnterneerde die reeds een of meerdere keren heeft genoten van

uitvoeringsmodaliteiten, maar die wegens het mislukken ervan opnieuw dient te worden opgesloten. De redelijkheid van de termijn waarbinnen de geïnterneerde volgens de omstandigheden van de zaak terug in een aangepaste instelling moet worden geplaatst waar hij de meest gepaste zorg ontvangt, kan niet in absolute termen worden uitgedrukt en hangt onder meer af van de aard van de geestesziekte, de mogelijke behandelwijzen, de wijze waarop de uitvoering van de internering in het verleden is verlopen, de beschikbaarheid van voorzieningen die zijn gericht op de specifieke noden van de geïnterneerde en de bereidheid van de geïnterneerde om mee te werken met voorgestelde behandelingen.

Het Hof beslist dat de bestreden beslissing voldoet aan de toetsing van de internering aan deze criteria en verwerpt bijgevolg het cassatieberoep.

Bescherming van de maatschappij – Internering – Uitvoering – Hoogdringendheid – Onrechtmatigheid van de vrijheidsberoving – Artikel 5.1. en 5.4 EVRM – Geen definitieve invrijheidstelling mogelijk

Arrest van 14 mei 2019 ([P.19.0398.N](#))

Een geïnterneerde verzocht in het kader van de procedure bij hoogdringendheid aan de kamer voor de bescherming van de maatschappij hem definitief in vrijheid te stellen op grond van artikel 5.1.e EVRM.

Artikel 54, § 1, Interneringswet laat de kamer voor de bescherming van de maatschappij toe om bij hoogdringendheid een beslissing te nemen over een verzoek tot overplaatsing van de geïnterneerde en tot het toekennen van een uitgaansvergunning, zoals bedoeld in artikel 20, § 2, 3°, verlop, beperkte detentie, elektronisch toezicht, invrijheidstelling op proef en vervroegde invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of met het oog op overlevering. De kamer voor de bescherming van de maatschappij die uitspraak doet op grond van deze bepalingen kan de definitieve invrijheidstelling van de geïnterneerde niet bevelen.

Uit de artikelen 5.1.e, 5.4 en 13 EVRM volgt niet dat een geïnterneerde die voorhoudt dat zijn vrijheidsberoving onrechtmatig is, op grond van de door artikel 54 Interneringswet bepaalde procedure van hoogdringendheid om zijn definitieve invrijheidstelling zou moeten kunnen verzoeken. Hij kan dit doen ter gelegenheid van de periodieke beoordeling door de kamer voor de bescherming van de maatschappij van het beheer van de internering, die uiterlijk binnen het jaar moet tussenkomen, en dus na de eerste beslissing over de wijze van uitvoering van de interneringsbeslissing¹⁰.

Strafuitvoering – Verzoek om voorlopige invrijheidstelling wegens medische redenen – Bevoegdheid van de strafuitvoeringsrechter – Toekenning van de modaliteit aan een niet aangehouden veroordeelde – Rechten van de mens – Verdrag Rechten van de Mens – Artikel 3

Arrest van 16 oktober 2019 ([P.19.0952.F](#))

¹⁰ Cass. 9 april 2019, AR [P.19.0273.N](#), AC 2019, nr. 223.

In het kader van de uitvoering van een gevangenisstraf had een veroordeelde genoten van een voorlopige invrijheidsstelling om medische redenen. Vervolgens werd tegen hem een tweede gevangenisstraf uitgesproken voor feiten gepleegd vóór de toekenning van die modaliteit. Na zijn definitieve invrijheidstelling in het kader van de uitvoering van de eerste straf, maar vóór de tenuitvoerlegging van de tweede straf, had de veroordeelde een nieuw verzoek tot invrijheidstelling om medische redenen ingediend. Op dat tijdstip was hij dus niet aangehouden.

De strafuitvoeringsrechter had zich onbevoegd verklaard om over dat tweede verzoek tot invrijheidstelling om medische redenen uitspraak te doen, op grond dat een dergelijke maatregel enkel kan toegekend worden aan een aangehouden veroordeelde.

Op het cassatieberoep van de veroordeelde beslist het Hof dat uit de artikelen 72, 74, 75/2 et 77 van de Wet Strafvueroering en de wetsgeschiedenis volgt dat de strafuitvoeringsrechter niet bevoegd is om uitspraak te doen over een verzoek tot voorlopige invrijheidstelling om medische redenen, ingediend door een niet aangehouden veroordeelde.

Het Hof beslist ook dat uit die vaststelling geen enkele schending van artikel 3 EVRM kan worden afgeleid. De eiser in cassatie had aangevoerd aan dat hij noodzakelijkerwijs aan onmenselijke of vernederende behandelingen zou worden blootgesteld wanneer zou worden beslist dat enkel een aangehouden veroordeelde een verzoek tot voorlopige invrijheidstelling om medische redenen kan indienen. Het verzoek dat niet rechtstreeks tot het hof van beroep of het Hof van Cassatie is gericht en waarmee de wet geen ander rechtscollège uitdrukkelijk belast, behoort tot de algemene bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg. In geval van dringende noodzakelijkheid is de voorzitter van dat gerecht bevoegd om de voorlopige maatregelen te bevelen waardoor een schending van artikel 3 EVRM wordt voorkomen.

Weigering van een strafuitvoeringsmodaliteit – Termijn om een nieuw verzoek in te dienen

Arrest van 30 oktober 2019 ([P.19.0988.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal M. Nolet de Brauwere

Een veroordeelde, die een gevangenisstraf van vier jaar onderging, genoot bij vonnis van de strafuitvoeringsrechtbank van 19 oktober 2016 een voorwaardelijke invrijheidstelling. Die uitvoeringsmodaliteit van de straf werd door datzelfde gerecht herroepen wegens niet-naleving van een van de aan de veroordeelde opgelegde voorwaarden. Het vonnis tot intrekking van 26 september 2018 stelde vast dat 130 dagen van de gevangenisstraf opnieuw ten uitvoer zouden worden gelegd.

Bij vonnis van 14 mei 2018 werd de betrokkene tot een andere gevangenisstraf van drie jaar veroordeeld.

Op 19 december 2018 diende de veroordeelde voor de strafuitvoeringsrechtbank een verzoek om elektronisch toezicht in. Dat verzoek werd door het bestreden vonnis verworpen en de datum waarop hij een nieuw verzoek kan indienen, werd op 20 september 2020 vastgesteld.

Op het cassatieberoep van de veroordeelde beslist het Hof dat het gedeelte van de reeds ondergane vrijheidsstraf buiten beschouwing moet worden gelaten om, met toepassing van artikel 57, tweede lid, Wet Strafvuivering, te bepalen of de veroordeelde één of meerdere correctionele gevangenisstraffen uitzit waarvan het totaal al dan niet vijf jaar gevangenisstraf te boven gaat. Daaruit volgt dat het vonnis door, voor het indienen van een nieuwe aanvraag een termijn vast te stellen die zes maanden overschrijdt, te rekenen van het vonnis, en dat aldus gevangenisstraffen in aanmerking neemt waarvan het totaal vijf jaar te boven gaat, zijn beslissing naar recht verantwoordt. Op eensluidende conclusie van het openbaar ministerie verwerpt het Hof het cassatieberoep.

Sociaal recht

Arbeidsrecht

Loon – Bescherming – Begrip – Verplichting van de werkgever om het loon te betalen

Arrest van 20 mei 2019 ([S.18.0063.F](#)) en de conclusie van advocaat-generaal J.M. Genicot

Een producent en verdeler van parfums en schoonheidsproducten sloot met onafhankelijke parfumwinkels een overeenkomst af om zijn producten te verkopen. Hij betaalde aan de bedienden van die parfumwinkels, wiens werkgever hijzelf niet was, premies op basis van bepaalde verkopen. De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid vroeg hem op die premies berekende sociale zekerheidsbijdragen te betalen.

De vraag rees of de premies vallen onder het begrip loon in de zin van artikel 2 Loonbeschermingswet en, bijgevolg, van de artikelen 14 RSZ-wet en 23 Algemene Beginselenwet Sociale Zekerheid. Er moest inzonderheid worden beslist of de bedienden van een parfumwinkel recht hadden op premies ten laste van die werkgever omwille van hun inzet. Het bestreden arrest beantwoordde die vraag positief en veroordeelde de producent tot betaling van de sociale zekerheidsbijdragen.

Dat arrest had geoordeeld dat de producent de premies betaalde als tegenprestatie van de door de bedienden krachtens de arbeidsovereenkomst verrichte arbeid die hen met hun werkgever, de parfumwinkel, verbond. Het had aldus beslist omdat de bedienden voor de producent geen andere dan de in die overeenkomst bepaalde prestaties verrichtten, zij de producten verkochten ter gelegenheid van de krachtens die overeenkomst bepaalde prestaties en zij enkel op de werkvloer met de verantwoordelijken van de producent in contact kwamen. Het middel bekritiseerde die overweging niet.

Het Hof verwerpt het cassatieberoep van de producent. Het steunt zijn beslissing op grond van het begrip loon dat gedefinieerd wordt als de tegenprestatie van een krachtens een arbeidsovereenkomst verrichte arbeid, dat in de regel overeenstemt met de bewoordingen van artikel 2 Loonbeschermingswet. Het oordeelt dat de verplichting van de werkgever om het loon te betalen geen afzonderlijk bestanddeel van dat begrip uitmaakt, dat het een noodzakelijk gevolg is van het verrichten van de arbeid krachtens de arbeidsovereenkomst. Het is dus niet verenigbaar met de aard van de arbeidsovereenkomst en het begrip loon te oordelen dat de werkgever niet verplicht

is de tegenprestatie van de krachtens een arbeidsovereenkomst verrichte arbeid te betalen. Aangezien de premies een dergelijke tegenprestatie uitmaakten was de parfumwinkel-werkgever verplicht die te betalen; zij vormden loon in de zin van artikel 2 Loonbeschermingswet.

Het Hof bevestigt aldus de rechtspraak van zijn bekende arresten van 20 april 1977 (AC 1997, p. 862), voorafgegaan door de niet minder beroemde conclusie van procureur-generaal H. Lenaerts (RW 1977-1978, col. 1871) en van 26 februari 1979 (AC 1979, p. 761), en van de arresten van 11 september 1995 ([S.94.0041.N](#), AC 1995, nr. 375), 5 januari 2009 ([S.08.0064.N](#), nr. 4), 1 februari 2010 ([S.09.0065.N](#), nr. 78) en 10 oktober 2011 ([S.10.0071.F](#), nr. 537). Volgens die arresten is het recht van de werknemer op loon het noodzakelijk gevolg van het verrichten van de arbeid krachtens de overeenkomst, waarvan het de tegenprestatie is. Het arrest van 20 mei 2019 bevestigt de regel dat, vanuit het standpunt van de werkgever, de verplichting van de werkgever loon te betalen een noodzakelijk gevolg is van het verrichten van de arbeid krachtens de arbeidsovereenkomst waarvan zij de tegenprestatie is.

Gerechtigd recht

Procedure

Hoger beroep – Partijen tegen wie het hoger beroep moet worden gericht – Aanstelling van een voorlopig bewindvoerder – Voorlopig bewindvoerder als noodzakelijke partij

Arrest van 8 maart 2019 ([C.16.0506.N](#)) met conclusie van advocaat-generaal R. Mortier

De voorzitter van de rechtbank van koophandel stelde een voorlopige bewindvoerder aan in een maatschap.

De appelrechters verklaarden het door een aantal maten ingestelde hoger beroep tegen deze aanstelling niet toelaatbaar, omdat de voorlopige bewindvoerder niet in het geding was betrokken. Er anders over oordelen zou, volgens de appelrechters, inhouden dat de voorlopig bewindvoerder, aan wie het exclusieve bestuur en beheer van de maatschap werd toevertrouwd, geen enkele rol te vervullen heeft en zelfs niet hoeft betrokken te worden bij de procedure, die nochtans kan leiden tot de vernietiging of hervorming van de beschikking die in zijn aanstelling voorzag. Bovendien zou het gezag van gewijsde van een vernietiging of hervorming van die beschikking hem niet eens kunnen worden tegengesteld.

Op het door de maten ingestelde cassatieberoep brengt het Hof vooreerst in herinnering dat het hoger beroep slechts kan worden ingesteld tegen een partij die in de procedure in eerste aanleg, hetzij in persoon, hetzij vertegenwoordigd, tegen de appelland is opgetreden. Het kan niet worden gericht tegen iemand die geen partij was in eerste aanleg. Krachtens artikel 1053 Gerechtigd Wetboek moet het hoger beroep evenwel gericht worden tegen alle partijen wier belang in strijd is met dat van de eiser in hoger beroep. Hij moet bovendien de andere niet in beroep komende, niet in beroep gedagvaarde of niet opgeroepen partijen binnen de gewone termijn van hoger beroep en ten laatste voor de sluiting van het debat in de zaak betrekken. Zo niet wordt het hoger beroep niet toegelaten.

Het Hof verduidelijkt dat naast de onsplitsbaarheid, de aard zelf van de procedure of de rol van de gerechtelijke mandataris die in de loop van de procedure wordt aangesteld in beginsel vereist dat deze mandataris noodzakelijk in de procedure moet worden betrokken om hem te horen en de verdere procesgang aan hem tegenstelbaar te maken. Dit is volgens het Hof met name het geval wanneer de aanstelling van een voorlopig bewindvoerder wordt betwist en met een rechtsmiddel beoogd wordt het bestuur van een maatschap te herstellen.

Ten slotte beklemtoont het Hof dat de voorlopig bewindvoerder over een maatschap, een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid, niet de hoedanigheid van vennootschapsorgaan heeft, en evenmin geldt als vertegenwoordiger van de maten. Hij dient afzonderlijk te worden betrokken in de procedure waarin zijn aanstelling wordt betwist. Het Hof verwerpt het cassatieberoep.

Het arrest van 8 maart 2019 kan worden gesitueerd in de evolutie van de rechtspraak waarin het Hof aanneemt dat in bepaalde procedures naast de eigenlijke partijen ook anderen (de zogenaamde noodzakelijke partijen) moeten betrokken worden opdat die procedures kunnen worden afgewikkeld¹¹.

Publiek en administratief recht

Andere uitspraken in publiek en administratief recht

Diplomatieke immuniteiten – Artikel 40.1 Verdrag van Wenen van 18 april 1961 inzake diplomatiek verkeer – Begrip doorreis

Arrest van 2 januari 2019 ([P.18.1301.N](#))

In deze zaak vaardigde een Belgisch onderzoeksrechter een Europees aanhoudingsbevel uit tegen een diplomaat verbonden aan de Iraanse ambassade te Oostenrijk. Op grond van dit aanhoudingsbevel werd de betrokkene in Duitsland gearresteerd en aan België overgeleverd.

Voor het onderzoeksgerecht dat diende te oordelen over de handhaving van de voorlopige hechtenis van de diplomaat werd zonder succes aangevoerd dat aangezien hij op terugreis was van zijn beëindigde vakantie in België om zijn diplomatieke post in Oostenrijk te vervoegen, hij op het ogenblik van zijn arrestatie in Duitsland op doorreis was en derhalve diplomatieke immuniteit genoot overeenkomstig artikel 40.1 Verdrag van Wenen van 18 april 1961 inzake diplomatiek verkeer, dat bepaalt dat indien een diplomatieke ambtenaar op doorreis is door het grondgebied van een derde Staat terwijl hij op weg is om naar zijn post terug te keren, die Staat hem onschendbaarheid en alle overige immuniteiten die noodzakelijk zijn voor zijn doorreis, dient te verlenen.

De kamer van inbeschuldigingstelling handhaafde de hechtenis van de diplomaat.

Op diens cassatieberoep oordeelt het Hof dat uit de artikelen 29, 31.1 en 40.1, eerste zin, Verdrag van Wenen volgt dat de onschendbaarheid en de immuniteiten door de

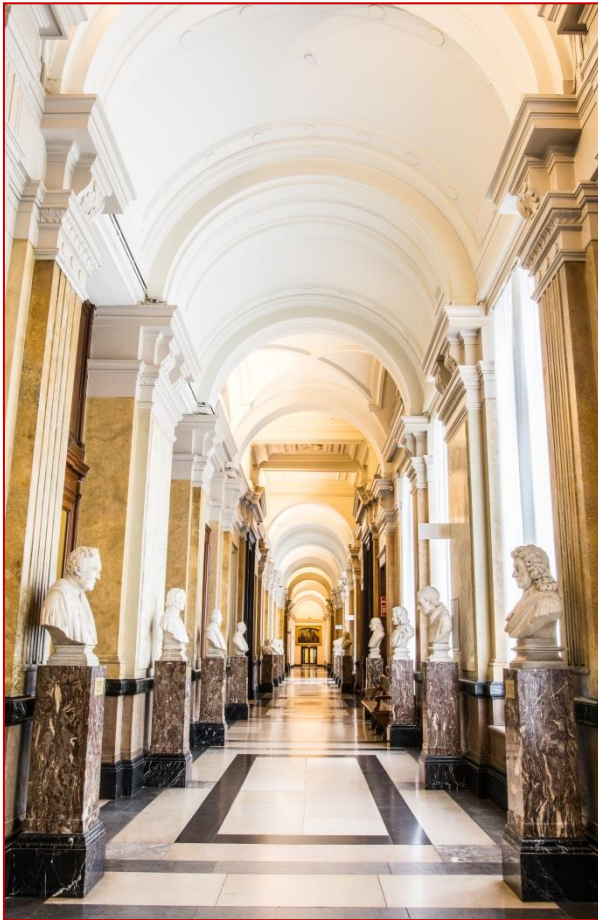
¹¹ Zie bijvoorbeeld, met betrekking tot de schuldbemiddelaar, het arrest van 4 september 2003, AR [C.01.0194.N](#), AC 2003, nr. 414.

ontvangstaat van een diplomaat en door een derde Staat worden verleend, wanneer de diplomaat op het grondgebied van de derde Staat op doorreis is om zijn werkzaamheden op zijn post te aanvaarden of om naar zijn post terug te keren, of wanneer hij naar zijn eigen land terugkeert.

Onder doorreis als bedoeld in het strikt uit te leggen artikel 40.1, eerste zin, Verdrag van Wenen, wordt volgens het Hof enkel de doorreis verstaan die verband houdt met de uitoefening van de diplomatieke opdracht van de diplomaat. Het gaat met name om de reis vanuit het land van herkomst om de diplomatieke standplaats te vervoegen of om naar het thuisland terug te keren, ofwel de reis vanuit de standplaats naar het land waar de diplomaat een diplomatieke missie dient te vervullen of om, na de vervulling van die missie, vanuit dit land naar de diplomatieke standplaats terug te keren.

Ten slotte oordeelt het Hof dat een terugkeer uit een derde land waar de diplomaat op vakantie verblijft naar de standplaats, vreemd is aan de uitoefening van de diplomatieke opdracht en bijgevolg geen doorreis is als bedoeld in artikel 40.1, eerste zin, Verdrag van Wenen. Het Hof verwerpt het cassatieberoep.

Belangrijkste conclusies van het openbaar ministerie

De conclusies van het openbaar ministerie zijn beschikbaar op de website van het Hof (https://justitie.belgium.be/nl/rechterlijke_orde/hoven_en_rechtbanken/hof_van_cassatie/) onder de datum van het arrest waarop ze betrekking hebben.

Burgerlijk recht

Familierecht

- De miskenning van het recht van verdediging in het raam van artikel 24 van de Verordening (EG) nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de samenwerking op het gebied van onderhoudsverplichtingen, Cass. 4 januari 2019, C.18.0156.N;
- Criteria voor de berekening van het bedrag van de onderhoudsplicht tussen bloedverwanten in de opgaande lijn en bloedverwanten in de neerdalende lijn, en bijdrage in de schuld in geval van meerdere schuldenaars, Cass 25 maart 2019, C.17.0469.F;
- Het wettelijk vermoeden van vermomde schenking bij vervreemding van goederen in volle eigendom aan een van de erfgeachtigden in rechte lijn (artikel 918 Burgerlijk Wetboek): vraagstelling aan het Grondwettelijk Hof in het kader van een vervreemding met voorbehoud van een recht van bewoning, Cass. 17 mei 2019, C.18.0367.N;
- Het Verdrag van Den Haag van 19 oktober 1996 inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen is van toepassing op de regeling van het bezoekrecht alsook op de noodzakelijke samenwerking tussen de verdragsluitende Staten die na de inwerkingtreding van dat verdrag dienen op te treden, zelfs al wordt dat bezoekrecht noodzakelijk gemaakt door de ontvoering van een kind die vóór de inwerkingtreding van dat verdrag heeft plaatsgehad, Cass. 23 mei 2019, C.17.0463.F;
- Contractuele erfstelling: definitie, geldigheid en gevolgen in geval van echtscheiding in het voordeel van de begiftigde echtgenoot, Cass. 24 juni 2019, C.15.0328.F;
- De werking in de tijd en in de ruimte van een nieuwe echtscheidingswet op de uitsluiting van een verrekenbeding in een huwelijkscontract bij de ontbinding van het huwelijk wegens fout van een partij, Cass. 5 september 2019, C.18.0463.N;
- De wegmaking of het verborgen houden door een erfgenaam van de goederen van een nalatenschap en de wijze van beoordeling door de rechter van het begrip handeling uit eigen beweging (artikel 792 Burgerlijk Wetboek), Cass. 17 oktober 2019, C.18.0452.N;
- De draagwijdte van de standaardclausule in huwelijkscontracten dat echtgenoten bij gebrek aan geschreven rekeningen worden vermoed de rekeningen die zij aan

elkaar verschuldigd zijn, dag aan dag te hebben vereffend, Cass. 14 november 2019, C.17.0455.N;

Zakenrecht

- Onroerend goed door de aard ervan: begrip, Cass. 25 februari 2019, C.18.0253.F;
- De rechten van de hypothecaire schuldeiser bij verval van het recht van opstal worden, krachtens een zakelijk vorderingsrecht, uitgeoefend op de door de opstalgever aan de opstalhouder verschuldigde vergoeding; de hypothecaire schuldeiser beschikt over een zakelijke vordering, Cass. 8 november 2019, C.18.0021.F;

Verbintenissen

- De wijze van beoordeling door de rechter van de verbindende kracht van een overeenkomst, Cass. 4 januari 2019, C.18.0045.N;
- Begrip “bij de verzekeringnemer inwonende” verzekerde in de zin van artikel 3, 2°, van het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privéleven, Cass. 28 januari 2019, C.18.0395.F;
- De vervulling van de aan een verkoop gekoppelde ontbindende voorwaarde maakt de verplichting van de koper om het verkochte goed terug te geven opeisbaar en de verkoper kan, bijgevolg, vanaf dat tijdstip aanspraak maken op het genot ervan, Cass. 11 maart 2019, C.17.0698.F;
- Begrip bedrog als wilsgebrek wanneer het bestaat in een verzwijging, Cass. 11 maart 2019, C.18.0399.F;
- De aard van de bepalingen van de wet van 7 augustus 1987 op de ziekenhuizen, inzake de procedure van afzetting van een ziekenhuisarts en het gevolg hiervan, Cass. 1 april 2019, C.15.0356.N;
- De waarde van de onroerende goederen waaruit de kavels zullen worden gevormd, moet worden geschat op het tijdstip van de verdeling, waarvan de inbreng een verrichting is, Cass. 8 april 2019, C.17.0657.F;
- Gevolgen, in het kader van een commerciële samenwerkingsovereenkomst, van een tekortkoming aan de verplichting tot precontractuele informatie, Cass. 6 mei 2019, C.18.0516.F;
- De rol van het conformiteitsattest bij het verhuren van woningen, Cass. 10 mei 2019, C.18.0392.N;
- De draagwijdte van de aanvaarding van algemene voorwaarden in een overeenkomst, Cass. 12 september 2019, C.18.0480.N;
- Voorwaarden voor de weigering van de verzekeringsdekking, te wijten aan het feit dat de verzekerde een van zijn verplichtingen met bedrieglijk opzet niet heeft nagekomen, Cass. 28 oktober 2019, C.18.0586.F;

- De fouten of nalatigheden van de gerechtsdeurwaarder die als instrumenterend ambtenaar optreedt in het kader van zijn wettelijk monopolie, welke tot een laattijdig beroep leiden, gelden als overmacht voor de eisende partij, waardoor zij de wettelijke termijn met de benodigde tijd mag verlengen, d.i. de tijdspanne waarin zij in de volstrekte onmogelijkheid verkeerder om voornoemd beroep in te stellen, Cass. 18 november 2019, C.18.0510.F;
- Voorwaarden voor het recht op de uitzettingsvergoeding wanneer de verhuurder de huurhernieuwing weigert en de huurder, vanwege die weigering, zijn winkel in de nabijheid van het gehuurde goed vestigt, Cass. 18 november 2019, C.19.0123.F;

Buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht

- De bewijslast bij schending van een niet-contractuele noch wettelijke informatieverplichting, Cass. 11 januari 2019, C.18.0210.N;
- De vergoeding van de schade voortvloeiend uit de onverschuldigde inning van terugbetalingen door de verzekeringsinstellingen in de derdebetalersregeling in het kader van de verplichte ziekteverzekering, Cass. 13 februari 2019, P.18.0153.F;
- De problematiek of bij de begroting van de vergoedbare schade de vooraf bestaande schade mee in rekening dient te worden gebracht, Cass. 4 maart 2019, C.15.0035.N;
- Het bestreden vonnis dat erkent dat de schade blijvend is en uit zijn redenen die betrekking hebben op het bestaan en de aard van de schade maar niet op de raming ervan, afleidt dat de economische schade van de eiser (alsook de huishoudelijke schade en de morele schade), ook al is deze blijvend, noch de bestendigheid noch de periodiciteit vertoont die de kapitalisatie impliceert, verantwoordt niet naar recht zijn beslissing om die schade op forfaitaire wijze te vergoeden, Cass. 25 april 2019, C.18.0569.F;
- Verkeersongeval waarbij een aan spoorstaven gebonden motorrijtuig betrokken is: subrogatie van de arbeidsongevallenverzekeraar die de getroffen heeft vergoed in de rechten die deze had kunnen uitoefenen, krachtens artikel 29bis, § 1, tweede lid, van de wet van 21 november 1989, Cass. 24 juni 2019, C.18.0359.F;
- Burenhinder: begrip, Cass. 24 juni 2019, C.18.0609.F;
- Dient, in het kader van de wet van 31 maart 2010 betreffende de vergoeding van schade als gevolg van gezondheidszorg, de tijdelijke arbeidsongeschiktheid waardoor het slachtoffer moet getroffen zijn opdat er sprake zou zijn van een voldoende ernstige schade, een volledige of algehele arbeidsongeschiktheid te zijn, Cass. 7 oktober 2019, C.19.0093.N;
- Integrale schadevergoeding: beoordeling in concreto: toepassingsvoorwaarden, Cass. 28 oktober 2019, C.19.0013.F;

- Aard van de verplichting tot teruggave van het onverschuldigd betaalde: het vormt op zich geen schade in de zin van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, Cass. 28 oktober 2019, S.18.0075.F;

Bijzondere overeenkomsten

- De notie “gebrek die de stabiliteit of stevigheid van het gebouw in het gedrang brengt” in het kader van de toepassing van de artikelen 1792 en 2270 Burgerlijk Wetboek, Cass. 11 januari 2019, C.18.0351.N;
- De mogelijkheid om bij wijze van contractueel beding af te wijken van de dwingende bepalingen inzake pachtprijsherziening, Cass. 14 juni 2019, C.18.0283.N;
- De eenzijdige beëindiging door de opdrachtgever van een aanneming van onbepaalde duur vereist de inachtneming van een redelijke opzeggingstermijn, Cass. 28 juni 2019, C.18.0410.N;
- De onderhandse akte van verbruiklening, Cass. 3 oktober 2019, C.18.0585.N;

Verjaring

- Wat betreft de termijn die voor het instellen van een rechtsvordering is bepaald, onttrekt de dagvaarding in rechte binnen de toegestane termijn het recht om te handelen aan het verval; die uitwerking blijft voortduren zolang aan het geding geen einde is gemaakt door een onherroepelijk geworden beslissing; de, zelfs voor een onbevoegde rechter uitgebrachte, dagvaarding heeft tot gevolg dat de rechtsvordering aan het daarop toepasselijk verval wordt onttrokken, Cass. 3 januari 2019, C.18.0196.F;
- De berekening van de verjaringstermijn voor het instellen van een rechtsvordering in het kader van een vervoersovereenkomst, Cass. 8 februari 2019, C.18.0327.N;

Andere conclusies in burgerlijk recht

- De procureur des Konings mag een negatief advies uitbrengen over de verkrijging van de Belgische nationaliteit wanneer er een beletsel is wegens gewichtige feiten, eigen aan de persoon; een gewichtig feit eigen aan de persoon is een daad die of een materieel verzuim of een beoogd doel dat kan worden geïdentificeerd in het gedrag van de persoon die de nationaliteitsverklaring heeft ondertekend, Cass. 31 januari 2019, C.18.0241.F;
- Diergeneeskundige handeling: begrip, grenzen: vijlen, raspen van de glazuurpunten van de tanden van paardachtigen, Cass. 25 februari 2019, C.18.0393.F;
- De toepassing door de rechter van de buitenlandse wet (artikel 3:172 Nederlands Burgerlijk Wetboek) in het raam van de draagplicht van de echtgenoten in de kosten en lasten met betrekking tot de woning naar aanleiding van de ontbinding van het huwelijk, Cass. 28 juni 2019, C.18.0485.N;

- De motivering van de arbitrale uitspraak, Cass. 3 oktober 2019, C.17.0558.N;
- De gerechtelijke bekentenis in burgerlijke zaken, Cass. 3 oktober 2019, C.18.0481.N;
- Beoordelingsbevoegdheid van de rechter betreffende de bewijswaarde van een deskundigenverslag, Cass. 14 oktober 2019, S.18.0102.F;
- Voorwaarden voor de erkenning, in België, van de door een buitenlands gerecht regelmatig gewezen vonnissen betreffende de staat van de personen, Cass. 16 december 2019, S.18.0038.F;
- Gevolgen van de regeling die krachtens artikel 1410, § 4, eerste en derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek een vorm van vergoeding invoert met het oog op de terugvordering van de ten onrechte uitgekeerde prestaties, voor de toepassing van de respijtttermijnen bepaald in artikel 1244, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, Cass. 16 december 2019, S.19.0046.F;

Economisch recht

Handelsrecht

- Het onterecht gebruik van een handelsnaam door beziging van een teken of een ermee overeenstemmend teken en de noodwendigheden van een daarmee gepaard gaand bevel tot staking, Cass. 29 maart 2019, C.18.0323.N;
- Het staat eenieder vrij om naar goeddunken elke handel te drijven of elk beroep, bedrijf of ambacht, respectievelijk economische activiteit uit te oefenen. Het gevolg van een beding dat een onredelijke beperking van de concurrentie naar voorwerp, territorium of duur oplegt, Cass. 9 september 2019, C.18.0521.N;
- De benadering van het auteursrecht met betrekking tot de reproductie of het laten reproduceren van een werk en de bewijsvoering door de partijen in verband met het oorspronkelijk karakter ervan, Cass. 17 oktober 2019, C.18.0460.N;

Handelstussenpersonen

- De draagwijdte van (het aanvangspunt van) de termijn van zeven werkdagen die de partij die de handelsagentuurovereenkomst wil beëindigen, moet in acht nemen, Cass. 14 november 2019, C.18.0600.N;

Insolventie en vereffening

- De schuldeiser die in de procedure is tussengekomen, heeft de hoedanigheid om hoger beroep in te stellen tegen de beslissing die uitspraak doet over de verschoonbaarheid van de gefailleerde, Cass. 2 mei 2019, C.18.0364.F;
- De afsluiting van de vereffening van een vennootschap na ontbinding en de consequenties daarvan op het bestaan en de rechtspersoonlijkheid van deze vennootschap in het raam van het instellen van het rechtsmiddel van hoger beroep tegen een veroordelend vonnis, Cass. 7 november 2019, C.19.0052.N;

Vennootschappen

- De omvang van de verschuldigde sociale bijdragen op het ogenblik van de uitspraak van het faillissement en de gevolgen ervan voor de aansprakelijkheid van de bestuurder van de vennootschap, Cass. 1 februari 2019, C.18.0208.N;
- Het vorderingsrecht van de individuele aandeelhouder voor schade aan het vennootschapsvermogen, Cass. 10 mei 2019, C.17.0397.N;

Verzekeringen

- De aan de verzekeraar opgelegde terugbetalingsplicht heeft enkel betrekking op het geheel van de premies die zijn betaald na het ontstaan van de nieuwe omstandigheden of van de wijzigingen van omstandigheden die van dien aard zijn dat ze een aanzienlijke en blijvende verzwaring van het verzekerd risico tot gevolg hebben, Cass. 20 juni 2019, C.18.0239.F;

Mededinging en marktpraktijken

- De rol van het hof van beroep te Brussel in het kader van een hoger beroep tegen een beslissing van de Raad voor de Mededinging, Cass. 12 september 2019, C.18.0250.N;
- De overeenstemming van artikel 25 Elektriciteitsdecreet betreffende de al dan niet aanvaarding van groenestroomcertificaten, met enerzijds de economische en monetaire Unie van België (E.M.U.) en anderzijds met het Unierecht, Cass. 12 september 2019, C.19.0002.N tot en met C.19.0006.N;

Andere conclusies in economisch recht

- De draagwijdte van het “gratis karakter” van het instellen van de minimumdienst zoals bepaald in artikel 119 van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie, Cass. zitting 11 januari 2019, C.18.0222.N;
- De draagwijdte van vergunningen voor online weddenschappen, Cass. 14 juni 2019, C.18.0249.N;
- De wijze van beoordeling door de rechter van de vordering tot staking in het raam van een betwisting omtrent een octrooi-inbreuk, Cass. 28 juni 2019, C.18.0407.N;

Fiscaal recht

Inkomstenbelasting

- De vraag of in het kader van een fusie de aftrekbeperking opgenomen in artikel 206, § 2, WIB92 doelt op de beroepsverliezen van voorgaande afgesloten boekjaren en voor de berekening van de aftrekbeperking dient te worden uitgegaan van de fiscale nettowaarde van de overnemende vennootschap op

datum van afsluiting van het laatste boekjaar dat aan het belastbaar tijdperk van de fusie voorafgaat, Cass. 25 januari 2019, F.17.0063.N;

- De voorwaarden waaronder een onroerend goed van een intercommunale die optreedt als projectontwikkelaar in het raam van het huisvestingsbeleid kan vrijgesteld worden van onroerende voorheffing, Cass. 25 januari 2019, F.17.0090.N;
- De draagwijdte van de vrijstelling van belasting voorzien in artikel 26 van Wet van 22 december 1986 betreffende de intercommunales op het vlak van de onroerende voorheffing, Cass. 25 januari 2019, F.17.0093.N;
- De voorwaarden waaronder de door een werknemer verduisterde gelden belastbaar zijn als baten op grond van artikel 27 WIB92; Cass. 22 februari 2019, F.17.0072.N;
- De criteria om de bepalen of receptiekosten en restaurantkosten vallen onder de aftrekbeperking voorzien in de artikelen 53, 8°, en 53, 8° bis WIB92, Cass. 22 februari 2019, F.17.0123.N;
- De vraag of verduisterde gelden belastbaar kunnen zijn als beroepsinkomsten en de terugbetaling ervan een aftrekbare beroepskost vormt; Cass. 22 februari 2019, F.18.0034.N;
- De vraag of in het raam van een taxatie op grond van tekenen en indiciën de spaartegoeden waarover een belastingplichtige beschikt en waarvan niet wordt bewezen dat deze in de loop van het jaar zijn afgenomen, het tegenbewijs kunnen inhouden van de vastgestelde indicie bestaande in de aangroei van het tegoed op de rekening-courant van de belastingplichtige in een vennootschap, Cass. 22 maart 2019, F.17.0111.N;
- De criteria om de bepalen of receptiekosten vallen onder de aftrekbeperking voorzien in artikel 53, 8° WIB92, Cass. 22 maart 2019, F.17.0160.N;
- De draagwijdte van het hoorrecht bij een vraag tot vrijstelling van nalatigheidsintresten bij toepassing van artikel 417 WIB92, Cass. 12 april 2019, F.18.0062.N;
- De vereiste van voorafgaande kennisgeving door de ontvanger wanneer hij op grond van artikel 442quater WIB92 een rechtsvordering instelt tegen aansprakelijke bestuurders ingevolge een tekortkoming bij het doorstorten van bedrijfsvoorheffing, Cass. 24 mei 2019, F.17.0007.N;
- De voorwaarden waaronder een vennootschap kosten als aftrekbare beroepskosten kan aanmerken, Cass. 21 juni 2019, F.15.0067.N;
- De vraag of voor een vastgoedbevak de vennootschapsbelasting deel uitmaakt van de belastbare grondslag, Cass. 19 september 2019, F.17.0119.N;

Belasting over de toegevoegde waarde

- De hoedanigheid van degene die de boeken, facturen en andere stukken van een rechtspersoon rechtsgeldig kan voorleggen aan de administratie na verzoek

daartoe op grond van artikel 61, § 1, eerste lid, Btw-wetboek, Cass. 25 januari 2019, F.17.0039.N;

- De aard van de hoofdelijke schuld bedoeld in artikel 73sexies Btw-wetboek en de bevoegdheid om afbetalingsfaciliteiten te voorzien, Cass. 22 februari 2019, F.17.0071.N;
- De vraag of de BTW drukkend op een uitgave die ook ten goede komt aan derden, recht geeft op volledige aftrek van de voorbelasting op voorwaarde dat wordt vastgesteld dat er een rechtstreeks en onmiddellijk verband bestaat tussen de uitgave en de economische activiteit van de belastingplichtige en dat het voordeel voor de derde ondergeschikt is aan de behoeften van het bedrijf van de belastingplichtige, Cass. 26 april 2019, F.18.0046.N;
- Het begrip commissionair in de zin van artikel 13 Btw-wetboek, Cass. 26 april 2019, F.15.0108.N;
- De vraag of BTW verschuldigd is over de prijsaanpassingsvergoeding, verkregen na vordering tot herziening van de overeenkomst, overeenkomstig artikel 16, B, MB van 14 oktober 1964, aangaande de administratieve en technische contractuele bepalingen die het algemeen lastenkohier van de overeenkomsten van de Staat uitmaken, Cass. 21 juni 2019, C.16.0373.N;

Successierechten

- De vermeerdering van de actieve samenstelling van de nalatenschap ingevolge de realisatie van de opschortende voorwaarde waaraan het eventueel vruchtgebruik onderworpen is en de daaruit volgende verplichting een nieuwe aangifte in de successierechten in te dienen, Cass. 25 januari 2019, F.17.0080.N;
- De berekening van de successierechten bij een beding van ongelijke verdeling, Cass. 28 november 2019, F.18.0089.N;

Douane en accijnzen

- De mogelijkheid voor een douane-expediteur om douaneaangiften te doen in de hoedanigheid van directe vertegenwoordiger van zijn opdrachtgever, Cass. 12 april 2019, F.17.0098.N;
- De vraag op wie de verplichting rust om de in het artikel 20 van het koninklijk besluit van 29 december 1992 betreffende de algemene regeling voor accijnsproducten, opgenomen zekerheid te stellen voor de accijnzen, Cass. 26 april 2019, F.16.0097.N;

Gemeente-, provincie- en plaatselijke belastingen

- De beoordeling van de vergelijkbaarheid tussen categorieën van personen in een gemeentelijk belastingreglement bij de toetsing aan het gelijkheidsbeginsel, Cass. 24 mei 2019, F.17.0158.N;

Andere conclusies in fiscaal recht

- De rechtzettingsprocedure in de oppervlaktewaterenwet van 26 maart 1971, Cass. 21 juni 2019, F.14.0131.N;

Strafrecht

Misdrijven

- Het bijzonder opzet van het misdrijf zedenbederf van de jeugd bestaat erin de seksuele driften van een minderjarige te “voldoen”, zelfs al tracht de zedenbederver die enkel “op te wekken”, Cass. 10 april 2019, P.19.0008.F;
- De bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door de wet van 28 juli 1981 houdende goedkeuring van de CITES-Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten, opgemaakt te Washington op 3 maart 1973, Cass. 21 mei 2019, P.18.1247.N;
- Kan de dader van opzettelijke slagen en verwondingen worden vervolgd wegens schuldig verzuim indien hij geen hulp heeft verleend of verschaft aan de persoon die is blootgesteld aan een ernstig gevaar dat door die daden is veroorzaakt?, Cass. 28 mei 2019, P.19.0130.N;
- Het afluisteren van privé(tele)communicatie, Cass. 12 juni 2019, P.19.0188.F;
- Draagwijdte van het in artikel 141bis van het Strafwetboek bepaalde uitsluitingsbeding voor terreurmisdrijven, Cass. 4 september 2019, P.19.0349.F;
- De economische waarde, m.b.t. het misbruik van vennootschapsgoederen, van het cliënteel en de winsten uit een activiteit die in strijd met de openbare orde is uitgeoefend, doordat de op straffe van sanctie voorgeschreven erkenning niet was verkregen, Cass. 2 oktober 2019, P.18.0981.F;
- De wettigheid van het bezit van een wapen door een jager die dat wapen heeft overgenomen, wanneer de overdrager het bericht van overdracht niet aan de gouverneur heeft toegezonden, Cass. 30 oktober 2019, P.19.0647.F;
- Definitie van het intentioneel element dat betrekking heeft op een gevolg dat het misdrijf oplevert, Cass. 6 november 2019, P.19.0651.F;

Andere conclusies in strafrecht

- De verjaring van de straf van het verval van het recht tot sturen, Cass. 30 januari 2019, P.18.0502.F;
- De werking in de tijd van de strafwet in geval van een intermediaire wet (inzake herhaling), Cass. 30 januari 2019, P.18.0879.F;
- Het vraagstuk van de latere toekenning van de verbeurdverklarde zaak aan de burgerlijke partij, Cass. 20 maart 2019, P.17.0730.F;

- Begrip opzettelijke toediening van stoffen die de gezondheid zwaar kunnen schaden. Het bijzonder geval van de opzettelijke overdracht van aids, Cass. 24 april 2019, P.19.0018.F;

Strafprocedure

Strafvordering en burgerlijke rechtsvordering

- De beoordelingscriteria van de eerbiediging van het recht op een eerlijk proces, Cass. 6 februari 2019, P.18.1215.F;
- Werking in de tijd van een wet die de verjaringstermijn van de strafvordering wijzigt, Cass. 6 november 2019, P.19.0927.F;
- Burgerlijkepartijstelling van de fiscus inzake belastingschulden, Cass. 13 november 2019, P.19.0267.F;
- Toepassing van de regels over voorrecht van rechtsmacht op het vooronderzoek, Cass. 26 november 2019, P.19.0604.N;
- De regelmatigheid van een rechtstreekse dagvaarding voor de correctionele rechtbank na een onderzoek door een raadsheer-onderzoeksrechter dat voor een medeverdachte met de hoedanigheid van magistraat niet leidde tot vervolging, Cass. 26 november 2019, P.19.0811.N;

Onderzoek in strafzaken

- Machtigen de bepalingen van de artikelen 88bis en 90quater, § 2, van het Wetboek van Strafvordering de Belgische onderzoeksrechter om, in het kader van zijn onderzoek, operatoren van een telecommunicatienetwerk of leveranciers van e-maildiensten waarvan de economische activiteit actief gericht is op de Belgische consument, te vragen hem de inlichtingen te bezorgen of technische bijstand te verlenen met betrekking tot de in België gevoerde elektronische communicatie, ongeacht de plaats waar die operator of leverancier gevestigd is of waar de infrastructuur, vereist om aan het verzoek van de onderzoeksrechter gevolg te geven, gelegen is? Cass. 19 februari 2019, P.17.1229.N;
- Het verzoek tot verhoor, op de zitting, van een deskundige, ingediend door een inverdenkinggestelde voor de kamer van inbeschuldigingstelling die uitspraak dient te doen over de handhaving van de voorlopige hechtenis, Cass. 3 april 2019, P.19.0302.F;

Vrijheidsbeneming van een verdachte

- Kan een verzoek tot invrijheidstelling per faxbericht worden ingediend?, Cass. 3 september 2019, P.19.0911.N;
- Het beginpunt van de termijn van vijf dagen voor uitspraak over een verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling van een aangehouden beklaagde

dat per fax is overgemaakt aan de griffie van het vonnisgerecht, Cass. 26 november 2019, P.19.1147.N;

Onderzoeksgerechten

- De draagwijdte van de schriftelijke vorderingen van het openbaar ministerie die strekken tot verbeurdverklaring van goederen, Cass. 20 maart 2019, P.18.0273.F;
- Extraterritoriale bevoegdheid van de Belgische rechter in geval van een misdrijf inzake wapenhandel dat door een Belg is gepleegd in het buitenland, Cass. 20 maart 2019, P.18.1150.F;
- De regelmatigheid van de wering van een laattijdig neergelegde pleitnota, Cass. 24 april 2019, P.17.0158.F;
- De verplichting om te antwoorden op conclusies die een opschorting van de uitspraak of een schorsing vorderen wanneer de rechter het verzet ongedaan verklaart, Cass. 11 september 2019, P.19.0433.F;
- De criteria die in aanmerking moeten worden genomen om de vordering te verwerpen middels welke de verdediging de feitenrechter vraagt de getuigen op de zitting te verhoren, Cass. 25 september 2019, P.19.0481.F;
- Draagwijdte van de verplichting om de wettelijke bepalingen te vermelden die de bestanddelen van het misdrijf vaststellen en die welke de straf inzake verdovende middelen opleggen, Cass. 23 oktober 2019, P.19.0610.F;
- Kan de burgerlijke partij een belang doen gelden bij het instellen van hoger beroep tegen een internering, uitgesproken door de raadkamer?, Cass. 26 november 2019, P.19.0325.N;

Rechtsmiddelen

- De termijn om de memorie in cassatie neer te leggen, Cass. 16 januari 2019, P.18.1133.F;
- De termijn om cassatieberoep in te stellen tegen een arrest van de jeugdkamer van het hof van beroep dat ten aanzien van de ene ouder bij verstek en ten aanzien van de andere ouder op tegenspraak is geweest, Cass. 16 januari 2019, P.18.1134.F;
- Verplichting om in het exploit van betekening van een verstekvonnis de termijnen en vormen van het hoger beroep te vermelden, Cass. 30 januari 2019, P.18.0321.F;
- Neerlegging van het exploit van betekening van het cassatieberoep: vorm en termijn, Cass. 6 februari 2019, P.18.0850.F;
- Het cassatieberoep dat is ingesteld tegen een beslissing die definitief uitspraak doet over bepaalde elementen van de schade en de zaak voor het overige, met betrekking tot de door de eerste rechter bevolen onderzoeksmaatregel, naar die rechter verwijst, is voorbarig, Cass. 20 februari 2019, P.18.1189.F;

- Omvang van de aanhangigmaking van de zaak bij de appelrechter wanneer de vermelde grief, wat betreft de burgerlijke rechtsvordering, betrekking heeft op de “ontvankelijkheid”, Cass. 20 februari 2019, P.18.1279.F;
- De vraag naar de verenigbaarheid van de artikelen 187, § 6, 1°, en 208 van het Wetboek van Strafvordering met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, Cass. 20 maart 2019, P.18.1274.F;
- Beoordeling van het begrip wettige reden van verschoning om het verzet ongedaan te verklaren, Cass. 3 april 2019, P.19.0032.F;
- De vordering tot wraking van een advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie wegens gewettigde verdenking, Cass. 3 april 2019, P.19.0303.F;
- De vereiste tussenkomst van een advocaat die houder is van een getuigschrift van een opleiding in cassatieprocedures om, samen met het cassatieberoep in strafzaken, een tussenvordering tot betichting van valsheid in te stellen, Cass. 29 mei 2019, P.19.0336.F;
- Ontvankelijkheid van het cassatieberoep dat is ondertekend door een advocaat van wie blijkt dat hij houder is van een getuigschrift van een opleiding in cassatieprocedures, “loco” een andere advocaat van wie dit niet blijkt, Cass. 5 juni 2019, P.19.0247.F;
- Hoger beroep tegen de beschikkingen tot verwijzing wegens gebrek aan motivering, Cass. 12 juni 2019, P.19.0188.F;
- Omvang van de motivering van de beslissing die het verzet, bij gebrek aan andersluidende conclusies, gedaan verklaart, Cass. 12 juni 2019, P.19.0401.F;
- Ontvankelijkheid van het cassatieberoep tegen de bij verstek gewezen beslissing van de strafuitvoeringsrechtbank, kamer voor de bescherming van de maatschappij, Cass. 17 juli 2019, P.19.0660.N;
- Omstandigheid dat de beklaagde, die zonder bijstand van een advocaat hoger beroep heeft ingesteld, in hoger beroep geen grieven aanvoert, Cass. 4 september 2019, P.19.0423.F;
- Over de toepassing van artikel 425, § 1, Wetboek van Strafvordering bij de tussenkomst van een loco-advocaat, Cass. 8 oktober 2019, P.19.0317.N;
- Mogen de grieven in hoger beroep verduidelijkt worden in de verklaring van hoger beroep, bedoeld in artikel 203 van het Wetboek van Strafvordering, en niet in een formulier of in een verzoekschrift, zoals bedoeld in artikel 204 van het Wetboek van Strafvordering?, Cass. 13 november 2019, P.19.0684.F;

Andere conclusies in strafprocedure

- Toepassing, in strafzaken, van artikel 40, eerste lid, van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, zoals gewijzigd bij artikel 5 van de wet van 25 mei 2018 tot vermindering en herverdeling van de werklast binnen de rechterlijke orde, Cass. 27 februari 2019, P.19.0148.F;

- De procedure van controle van een maatregel van vrijheidsbeneming van een vreemdeling die geen bestaansreden meer heeft, op grond dat de betrokkene niet meer krachtens die maatregel maar op grond van een andere autonome titel van zijn vrijheid is beroofd, Cass. 27 maart 2019, P.19.0259.F;
- Het recht van een persoon die krachtens een uitvoerbaar verklaard Europees aanhoudingsbevel gedetineerd wordt om de wettigheid van zijn detentie door een rechter te laten toetsen, met name vanuit het oogpunt van de redelijke duur van de vervolging, wanneer een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof werd gesteld, Cass. 15 mei 2019, P.19.0469.F;
- De uitvoering van een tweede Europees aanhoudingsbevel dat door een andere lidstaat werd uitgevaardigd tegen een persoon die aan België werd uitgeleverd ter uitvoering van een eerste aanhoudingsbevel, Cass. 11 september 2019, P.19.0922.F;
- De toetsing, door de kamer van inbeschuldigingstelling, van de voorwaarden bepaald in artikel 2bis van de Uitleveringswet van 15 maart 1874, Cass. 6 november 2019, P.19.0950.F;
- Het beroep van de veroordeelde tegen de beslissing van de procureur des Konings om de in het buitenland opgelegde straf al dan niet aan te passen, met het oog op de uitvoering ervan in België, Cass. 6 november 2019, P.19.1013.F;

Straf en strafuitvoering

- De vaststelling, in geval van herroeping van de voorwaardelijke invrijheidstelling, van de datum waarop de veroordeelde een nieuwe vordering zal kunnen instellen, Cass. 24 april 2019, P.19.0323.F;
- De duur van de straf die in aanmerking moet worden genomen voor de vaststelling van de “wachtermijn” na de herroeping van een voorwaardelijke invrijheidstelling, Cass. 30 oktober 2019, P.19.0988.F;

Sociaal recht

Arbeidsrecht

- De werknemer die voor onbepaalde tijd is aangenomen, behoudt de hoedanigheid van werknemer van de werkgever zolang de arbeidsovereenkomst wordt voortgezet, na de kennisgeving van het ontslag tot aan het einde van de opzegging, Cass. 28 januari 2019, S.17.0013.F;
- Berekeningsgrondslag van de opzeggingsvergoedingen en voorwaarden waaronder bepaalde variabele bonussen of voordelen die werden uitbetaald binnen de twaalf maanden vóór het ontslag in aanmerking kunnen worden genomen, Cass. 6 mei 2019, S.17.0085.F;
- De gevolgen van het verbod dat voortvloeit uit de Wet Ontslagregeling Personeelsafgevaardigden om bij de beoordeling van het feit dat het ontslag zonder opzegging rechtvaardigt, feiten en omstandigheden in aanmerking te nemen die in de in artikel 4, § 1, Wet Ontslagregeling Personeelsafgevaardigden

bedoelde brief niet werden vermeld, zoals vroegere feiten die als verduidelijking of verzwarende omstandigheid zouden kunnen gelden, Cass. 13 mei 2019, S.17.0090.N;

- Maximumduur van de opschorting van een arbeidsovereenkomst om economische redenen; hervatting van voltijdse arbeid: voorwaarden, Cass. 20 mei 2019, S.18.0060.F;
- Wanneer het feit dat de beëindiging van de arbeidsovereenkomst wegens dringende reden zou rechtvaardigen, bestaat in een voortdurende tekortkoming, de bepaling van het tijdstip vanaf wanneer maakt die tekortkoming elke professionele samenwerking onmiddellijk en definitief onmogelijk, Cass. 27 mei 2019, S.18.0025.N;
- Draagwijdte van de terugvordering van het onverschuldigd betaalde voor een loon met sociale bijdragen en een bedrijfsvoorheffing, Cass. 16 september 2019, S.17.0019.F-S.18.0042.F;

Socialezekerheidsrecht

- Grenzen van de discretionaire bevoegdheid van de arbeidsrechtbank over een beslissing van de Commissie voor vrijstelling van bijdragen voor zelfstandigen die de staat van behoefte aanvoert, Cass. 14 januari 2019, S.18.0032.F;
- Voorwaarden voor de uitbreiding van de wet van 27 juli 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders tot de personen die vervoer van goederen verrichten, Cass. 14 januari 2019, S.18.0041.F;
- Voorwaarden waaronder de door de werkgever toegekende aanvullende kinderbijslag beschouwd kan worden als een aanvulling op de voordelen die voor de verschillende takken van de sociale zekerheid zijn toegekend, Cass. 25 maart 2019, S.17.0048.F;
- Gevolgen voor het toekennen van maatschappelijke dienstverlening aan een vreemdeling die aan een ernstige ziekte lijdt en die geboden werd het grondgebied te verlaten, wanneer de uitvoering van die beslissing voor hem een ernstig risico inhoudt dat zijn gezondheidstoestand op ernstige en onomkeerbare wijze verslechtert, Cass. 25 maart 2019, S.18.0022.F;
- Toetsingsbevoegdheid van de rechter over een beslissing van de commissie voor vrijstelling van bijdragen van zelfstandigen en vaststelling van de kosten wanneer de zelfstandige beroep instelt tegen een beslissing tot weigering van vrijstelling van bijdragen, Cass. 25 maart 2019, S.17.0074.F;
- Wat is de hoedanigheid van het ziekenhuis dat de honoraria krachtens de hem wettelijk toegewezen exclusieve bevoegdheid centraal int en de gevolgen hiervan, Cass. 1 april 2019, C.16.0265.N;
- Op welke wijze dient de passage “de vaststelling van verschillende leeftijden [...] voor het verkrijgen van rechten op pensioen- of invaliditeitsuitkeringen” uit artikel 12, § 2, 3° van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde

vormen van discriminatie, in het licht van de Europese regelgeving, ingevuld te worden, Cass. 1 april 2019, S.17.0043.N;

- Voorwaarden voor het toekennen van de aan vreemdelingen gewaarborgde gezinsbijslag die verband houden met de modaliteiten van hun machtiging tot verblijf in het Rijk, Cass. 8 april 2019, S.17.0086.F;
- De voorwaarden in het artikel 344 Programmawet (I) van 24 december 2002 om te kunnen genieten van de doelgroepvermindering, Cass. 13 mei 2019, S.18.0039.N;
- Werkloosheid en terugvordering van de onverschuldigde betaling: voorwaarden van de voorgaande beslissing van de RVA, recht van de werkloze om zijn verweermiddelen naar voor te brengen, aanvang van de verjaring bij vernietiging van de beslissing, Cass. 20 mei 2019, S.16.0094.F;
- Gevolgen voor de vrijwillig deeltijdse werknemer op zijn recht op werkloosheidsuitkeringen, Cass. 20 mei 2019, S.17.0004.F;
- Voorwaarden voor de telastneming door de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen van grensoverschrijdende gezondheidszorgen, in een lidstaat van de Europese Unie, Cass. 20 mei 2019, S.17.0031.F;
- De juridische gevolgen die de beslissing bedoeld bij artikel 2, eerste lid, 8°, van het Handvest Sociaal Verzekerde, beoogt te hebben, beperkt zich niet tot het toekennen of weigeren van een socialezekerheidsprestatie, Cass. 20 mei 2019, S.17.0053.F;
- De door de Franse Gemeenschap gesubsidieerde universitaire instellingen zijn niet verplicht aan hun administratief of technisch personeel een pensioenstelsel toe te kennen dat overeenstemt met dat van het administratief en technisch personeel van de door hen ingerichte universiteiten, en de wettelijke patronale bijdragen bedoeld in artikel 34, derde en vijfde lid, 2° van de wet van 27 juli 1971 beperken zich, inzake pensioen, tot de bijdragen van het stelsel van de loontrekkenden, met uitzondering van de extralegale bijdragen tot een aanvullend stelsel, Cass. 13 juni 2019, C.18.0328.F - C.19.0001.F;
- Grenzen van de draagwijdte van de vernietiging van de administratieve beslissing van de RVA wegens ontstentenis van een voorafgaand gesprek met de werkloze, op de andere stukken van het dossier, Cass. 24 juni 2019, S.18.0096.F;
- Welke schadevergoeding of gedeelte van schadevergoeding moet in aanmerking worden genomen om het recht op een inkomensvervangende of integratietegemoetkoming vast te stellen, Cass. 7 oktober 2019, S.18.0061.N;
- Voor welke geneesmiddelen kan het Bijzonder Solidariteitsfonds tussenkomst verlenen, Cass. 7 oktober 2019, S. 18.0092.N;
- In de tijd beperkte uitwerking van een opsluiting op het bedrag van de werkloosheidsuitkeringen toegekend tegen het tarief voor samenwonenden, Cass. 28 oktober 2019, S.18.0075.F;

- Voorwaarden waaronder de rechter het territoriaal bevoegd geachte centrum voor maatschappelijk welzijn ambtshalve moet oproepen wanneer het bij de zaak betrokken openbaar centrum zijn territoriale bevoegdheid betwist, Cass. 28 oktober 2019, S.19.0010.F;
- Alle bewijselementen van de laattijdigheid van een beroep tegen een administratieve beslissing rusten op de instelling van sociale zekerheid die ze gewezen heeft, Cass. 18 november 2019, S.19.0003.F;
- Berekening van het leefloon naargelang de inkomsten, in geval van samenwoning met meerderjarige afstammelingen of ascendenten van de eerste graad, Cass. 18 november 2019, S.19.0021.F;
- De invulling van het begrip “nieuwe werkgever” in het kader van de doelgroepvermindering “Herstructurering”, Cass. 9 december 2019, S.19.0017.N;
- Voorwaarden waartegen de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid een onderwerping kan vernietigen in geval van bedrieglijke onderwerping, Cass. 16 december 2019, S.18.0068.F;

Gerechtelijk recht

Materiële bevoegdheid van de rechter

- De omvang van de beoordeling door de Belgische rechter van een forumkeuzebeding in een vervoersovereenkomst, Cass. 8 februari 2019, C.18.0354.N, C.18.0355.N en C.18.0296.N
- De verplichting voor de Belgische rechter tot ambtshalve toepassing van de verwijzingsregel in geval hij aan de hand van de feitelijke elementen die hem worden voorgelegd het internationaal karakter van de zaak kan vaststellen, Cass. 5 april 2019, C.18.0254.N;
- Het begrip “plaats waar het schade brengende feit zich heeft voorgedaan of kan voordoen” volgens de vaste rechtspraak van het hof van Justitie van de Europese Unie (artikel 5.3 EEX-Verordening), Cass. 5 september 2019, C.18.0248.N;
- De omvang van de beoordeling door de Belgische rechter van een forumkeuzebeding in een vervoersovereenkomst en de contouren van het ambtshalve onderzoek van zijn rechtsmacht, Cass. 12 september 2019, C.19.0040.N

Burgerlijke rechtspleging

- Taalgebruik in gerechtszaken – vermelding van adagium in vreemde taal, Cass. 11 januari 2019, C.17.0680.N;
- Een partij heeft haar belangen niet vrij kunnen doen gelden in het strafgeding wanneer zij, bij ontstentenis aan hoedanigheid of belang in de zin van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek, geen cassatieberoep heeft kunnen instellen tegen

een beslissing die in het kader van dat geding is geweest en waarvan het gezag van gewijsde haar in het daaropvolgende burgerlijk proces wordt tegengeworpen, Cass. 24 januari 2019, C.18.0067.F;

- Draagwijdte van de verplichting om de grieven te vermelden in de akte van hoger beroep, Cass. 28 januari 2019, S.18.0336.F;
- Diverse procedureaspecten inzake adoptie meer bepaald de ontvankelijkheid van het cassatieberoep indien de minderjarige geadopteerde niet als partij in de cassatieprocedure werd betrokken, het *in limine litis* opwerpen van een exceptie van nietigheid en belangenschade wegens het niet naleven van de kennisgeving bepaald in artikel 792 derde lid Gerechtelijk Wetboek, Cass. 8 februari 2019, C.16.0315.N;
- De (on)ontvankelijkheid van de voorziening in cassatie als gevolg van een fout of nalatigheid van de gerechtsdeurwaarder, Cass. 8 februari 2019, C.18.0048.N;
- Cassatiemiddel, middel dat feit en recht vermengt: draagwijdte, Cass. 25 februari 2019, C.18.0253.F;
- De beoordeling van een anderstalige passage dan de taal van de rechtspleging in een conclusie, Cass. 1 maart 2019, C.16.0430.N;
- De vereiste, bij een cassatieberoep, dat het verzoekschrift, in voorkomend geval, vooraf wordt betekend aan de partij tegen wie het cassatieberoep is gericht, Cass. 4 maart 2019, C.18.0397.N;
- De omstandigheid dat een rechter een vonnis wijst dat door een feitelijke dwaling of een rechtsdwaling is aangetast of dat hij deel uitmaakt van de zetel die een dergelijk vonnis wijst, vormt niet het bedrog of de list zoals vereist in artikel 1140, 1°, Gerechtelijk Wetboek, Cass. 7 maart 2019, C.18.0594.F;
- De grenzen van de bevoegdheid van de rechter op verwijzing na cassatie enerzijds, de mogelijkheid voor een partij om een tweede, herstellende beroepsakte in te dienen anderzijds, en de interactie tussenbeide, Cass. 8 maart 2019, C.16.0130.N;
- De omvang van de cassatie en de rechtsmacht van de rechter op verwijzing, Cass. 8 maart 2019, C.16.0481.N;
- De vraag of de voorlopig bewindvoerder als noodzakelijke partij dient betrokken te worden in de procedure gericht tegen zijn aanstelling, Cass. 8 maart 2019, C.16.0506.N;
- De rechtsmacht van de rechter binnen de grenzen van de verwijzing na cassatie en de uitwerking van de cassatie ten aanzien van de partijen, Cass. 29 maart 2019, C.15.0428.N;
- De draagwijdte van het uitbreiden of wijzigen van de vordering in het licht van artikel 807 Gerechtelijk Wetboek juncto artikel 1042 Gerechtelijk Wetboek, Cass. 5 april 2019, C.18.0074.N;
- Samenstelling van de zetels van het arbeidshof, Cass. 8 april 2019, S.18.0062.F;

- Ontvankelijkheid van het cassatieberoep van het openbaar ministerie tegen de burgerlijke beschikkingen inzake jeugdbescherming en procedure in geval van burgerlijke tussenvordering, Cass. 22 mei 2019, P.19.0252.F;
- Het bereiken van het normdoel als beoordelingscriterium voor het voorhanden zijn van belangenschade in de zin van artikel 861 Gerechtelijk Wetboek; Cass. 24 mei 2019, F.17.0037.N;
- Het hoger beroep en de beroepstermijn door de schuldenaar in het kader van een schuldvordering die na het vonnis van de eerste rechter door de schuldeiser werd overgedragen, Cass. 28 juni 2019, C.17.0480.N;
- De verruimde invulling van de “onverenigbaarheid” van beslissingen in het kader van het positief aspect van het gezag van gewijsde en de toepassing ervan bij een vordering tot herroeping van het gewijsde overeenkomstig artikel 1133, 3° Gerechtelijk Wetboek, Cass. 3 oktober 2019, C.18.0116.N;
- De (on)mogelijkheid voor de rechter om via toepassing van het algemeen rechtsbeginsel *fraus omnia corrumpit* terug te komen op een reeds definitieve beslissing inzake de ontvankelijkheid van een vordering, Cass. 3 oktober 2019, C.18.0438.N;
- De voorwaarden tot uitbreiding of wijziging van de vordering bij de behandeling van de procedure in hoger beroep, Cass. 17 oktober 2019, C.18.0537.N;
- Het instellen door partijen van een vordering tot vernietiging bij de rechtbank van eerste aanleg in het raam van een arbitrageovereenkomst in toepassing van de artikelen 1716 en 1717, § 1, Gerechtelijk Wetboek, Cass. 7 november 2019, C.19.0048.N;
- Bewijs van de opdracht van een rechter bij het hof van beroep, Cass. 13 november 2019, P.19.0267.F;
- De (niet)-verplichting om in het betekeningsexploot de modaliteiten voor het aantekenen van hoger beroep te vermelden, Cass. 14 november 2019, C.17.0418.N;
- De betekening van een beslissing aan het parket: inachtneming door de rechter van alle door de partij in redelijkheid genomen stappen om de woon- of verblijfplaats van de verweerder te vinden en deze van de beslissing te informeren, Cass. 21 november 2019, C.18.0547.N;
- De impact van een afstand van een voorziening in cassatie wanneer dit plaats heeft nadat de cassatietermijn verstreken is, Cass. 25 november 2019, C.17.0398.N;
- Uitspraak over een niet gevorderde zaak door de rechter: zit de vordering tot uitvoering bij equivalent vervat in de vordering tot uitvoering in natura? en op welk ogenblik is de kennis in hoofde van de derde-medeplichtige trouwens te beoordelen?, Cass. 19 december 2019, C.18.0553.N;
- Moet de appelrechter die een nieuw gerechtsdeskundigenonderzoek beveelt, nadat er reeds in eerste aanleg een werd gevoerd, in zijn beslissing motiveren

waarom hij een nieuw onderzoek noodzakelijk acht, en dus het eerste niet voldoende?, Cass. 19 december 2019, C.19.0092.N;

Beslag en middelen tot tenuitvoerlegging

- De beoordeling door de beslagrechter wat de verschuldigdheid van de betaling van een dwangsom betreft in het kader van het herstel van de plaats in de oorspronkelijke toestand en het effect van de afgifte van een regularisatievergunning daarop, Cass. 28 juni 2019, C.18.0398.N;
- De onderzoeksplicht van de beslagrechter bij erkenning van een buitenlandse rechterlijke beslissing, Cass. 12 september 2019, C.19.0033.N;
- Toetsing door de beslagrechter van het bestaan van rechtsmisbruik bij de invordering van dwangsommen, Cass. 19 december 2019, C.19.0127.N;
- De tegoeden die worden aangehouden of beheerd door een buitenlandse centrale bank kunnen enkel in beslag worden genomen middels voorafgaande machtiging van de beslagrechter, Cass. 20 december 2019, C.19.0071.F-C.19.0072.F-C.19.0194.F;

Collectieve schuldenregeling

- Onderscheid tussen schuldeisers van de boedel en gezamenlijke schuldeisers ; voorwaarden waaronder de schuldeisers van de boedel hun rechten kunnen doen gelden op de opbrengst van de tegeldemaking van een onroerend goed van de schuldenaar, Cass. 6 mei 2019, S.18.0031.F;

Andere conclusies in gerechtelijk recht

- Kan een algemene “vangnetclausule” daadwerkelijk als een uitspraak over de volledige vordering worden beschouwd?, Cass. 15 maart 2019, C.17.0275.N;
- In afwijking van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek kan de nationale raad van de Orde van architecten een vordering voor de rechter instellen die strekt tot verdediging van de gemeenschappelijke beroepsbelangen van haar leden, Cass. 4 april 2019, C.15.0177.F;
- De gerechtelijke immuniteit van Staten kent een uitzondering wanneer de tegen de vreemde Staat ingestelde rechtsvordering niet betrekking heeft op een handeling verricht in de uitoefening van de publiekrechtelijke macht maar op een bestuurshandeling, Cass. 6 december 2019, C.18.0282.F;

Tuchtrecht

- De problematiek van een anders samen te stellen tuchtrechtscollege bij de Commissie van beroep van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren na verwijzing door cassatie en de consequenties van de onmogelijkheid daartoe, Cass. 29 maart 2019, D.18.0005.N;

- De partij die in tuchtzaken cassatieberoep heeft ingesteld tegen een ten aanzien van haar op tegenspraak – maar ten aanzien van een andere partij bij verstek – gewezen beslissing, kan geen cassatieberoep instellen tegen de beslissing waarbij het verzet van die andere partij als ongegrond wordt afgewezen, Cass. 7 november 2019, D.19.0003.N;

Publiek en administratief recht

Algemeen

- Gevolg van een handicap of van een als langdurig erkende ziekte van een gemeenteambtenaar voor de beslissing van disponibiliteitstelling en voor zijn wachttuitkering, Cass. 25 februari 2019, C.18.0262.F;
- De onteigening ten algemenen nutte: de machtiging daaromtrent aan de Gemeenschappen en de Gewesten en de bevoegdheid van de autonome gemeentebedrijven, gekoppeld aan de beoordeling van de hoogdringendheid van de onteigening, de motivering van de bestuurshandelingen en de billijkheid van de onteigeningsvergoeding, Cass. 29 maart 2019, C.18.0223.N – C.18.0227.N;

Grondwettelijk Hof

- De gevolgen van de retroactieve werking van een vernietigingsarrest van het Grondwettelijk Hof, Cass. 15 maart 2019, C.17.0283.N;

Raad van State

- Een handeling van een administratieve overheid is slechts vatbaar voor een beroep tot nietigverklaring en, bijgevolg, voor een beroep tot schorsing van de uitvoering ervan voor de Raad van State voor zover ze onder haar imperium ressorteert ; uit het feit dat een beslissing gevolgen teweegbrengt ten aanzien van derden, kan niet worden afgeleid dat ze te hunnen aanzien bindend zou zijn, Cass. 28 maart 2019, C.18.0272.F;

Stedenbouw

- Als de vergoeding voor een onteigening ten algemenen nutte, wegens de meerwaarde die daaruit voortvloeit, belast moet worden, dient ze met die belasting te worden vermeerderd, Cass. 25 april 2019, C.17.0682.F;
- De draagwijdte van de verplichting tot voeging van het positief advies van de Hoge Raad voor het Handhavingsbeleid bij de herstellvordering, Cass. 14 november 2019, C.18.0190.N;
- De beoordeling door de rechter van het aspect verjaring en ontvankelijkheid in het kader van de herstellvordering naar aanleiding van een inbreuk op de bouwvergunning, Cass. 28 november 2019, C.18.0515.N;

Andere conclusies in administratief recht

- Wanneer binnen eenzelfde overheidsopdracht alle prestaties onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, zelfs als het bijzonder bestek bepaalt dat die prestaties opeenvolgende opleveringen tot gevolg hebben, vangen de vervaltermijnen, bepaald bij de artikelen 16, § 4, eerste lid, 2°, en 18, § 2, eerste lid van de algemene aannemingsvoorwaarden aan bij de kennisgeving van het laatste proces-verbaal van voorlopige of definitieve oplevering, naargelang het geval, Cass. 25 april 2019, C.18.0107.F;
- Artikel 20 van de algemene aannemingsvoorwaarden voor de overheidsopdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten en voor de concessies voor openbare werken, gevoegd bij het koninklijk besluit van 26 september 1996, is van toepassing wanneer de aannemer wordt verweten dat hij, tijdens de uitvoering van de opdracht, de bepalingen van die opdracht niet is nagekomen, onverschillig of de aanbestedende overheid haar vordering tot schadevergoeding instelt vóór dan wel na de uitvoering van de opdracht, Cass. 8 november 2019, C.18.0151.F.